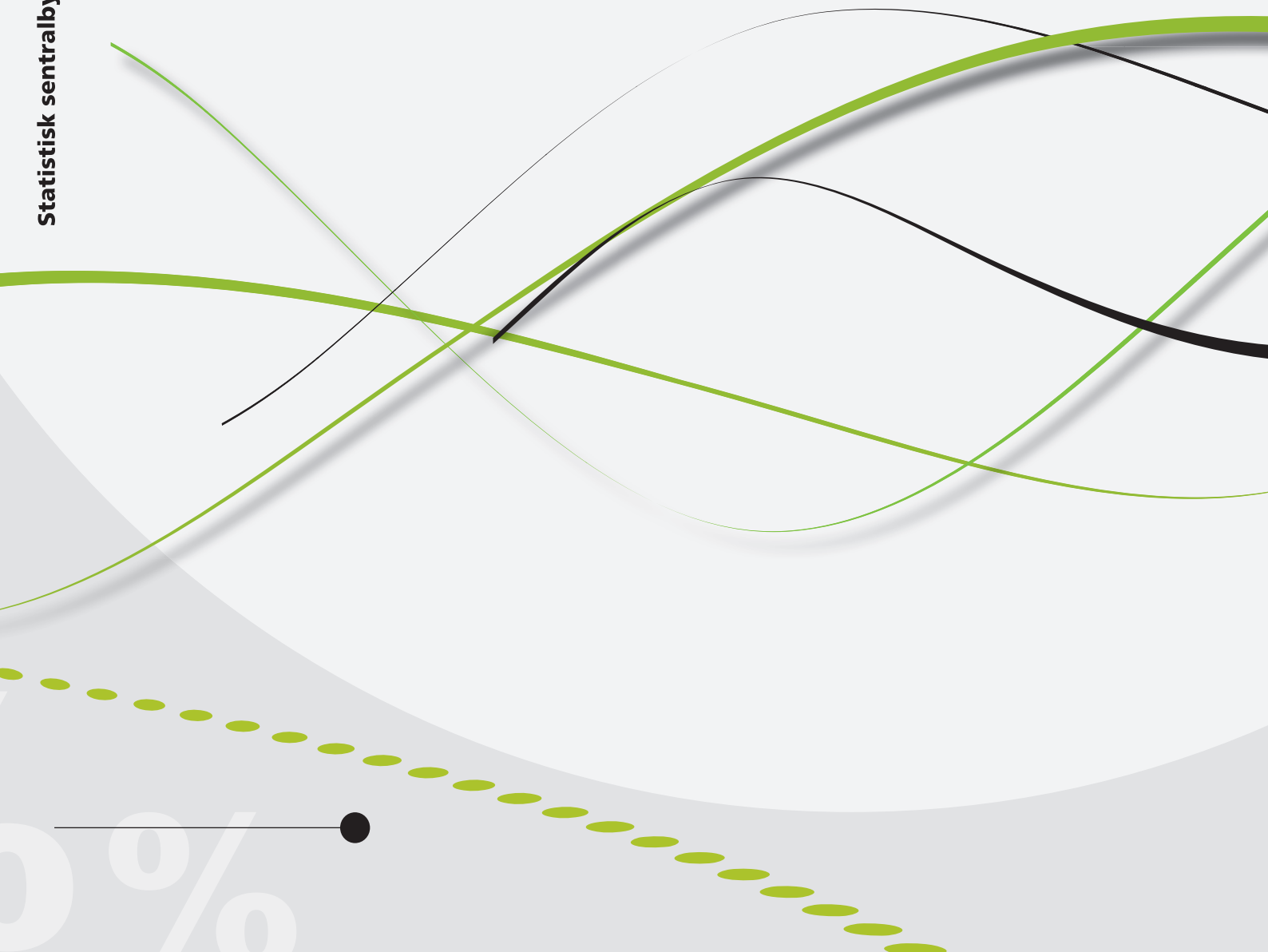

Manudeep Bhuller, Ola Vestad og Rolf Aaberge

Virkninger av jobbskattefradrag på innvandreres arbeidstilbud

Manudeep Bhuller, Ola Vestad og Rolf Aaberge

**Virkninger av jobbskattefradrag på
innvandreres arbeidstilbud**

I serien Rapporter publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

© Statistisk sentralbyrå
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen
skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.

Publisert 12. desember 2016

ISBN 978-82-537-9444-0 (trykt)
ISBN 978-82-537-9445-7 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Desimaltegn	,

Forord

Prosjektet er finansiert av tidligere Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet (BLD) gjennom rammeavtalen om migrasjons- og innvandrrelatert statistikk og analyser for 2013 (prosjekt nr. 18) og 2014 (prosjekt nr. 13). Prosjektet har hatt en referansegruppe bestående av deltakere fra Arbeids- og sosialdepartementet (ASD) og Justis- og beredskapsdepartementet (JD).

Statistisk sentralbyrå, 17. november 2016.

Kjetil Telle

Sammendrag

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre utgjør en stadig større andel av befolkningen i Norge. Samtidig er sysselsettingen blant enkelte innvandrergrupper lavere enn for den øvrige befolkningen. Lavere deltakelse i arbeidsmarkedet øker risikoen for økonomisk fattigdom og bidrar til økt avhengighet av økonomisk støtte fra det offentlige. Med bakgrunn i disse faktorene har både Perspektivmeldingen fra 2004 (St.meld.nr. 8, 2004-2005) og Brochmann-utvalget (NOU 2011:7) trukket fram økt innvandring som en av de store utfordringene for offentlige finanser i årene som kommer. Det har derfor blitt lagt vekt på å innføre tiltak som øker innvandrernes deltakelse i arbeidsmarkedet.¹

Formålet med denne rapporten er å analysere virkningene av å innføre et såkalt jobbskattefradrag, dvs. et fradrag i skatt av arbeidsinntekt, på sysselsetting og arbeidstidsvalg blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre, og den øvrige befolkningen. Ulike varianter av jobbskattefradrag har vært innført i en rekke land, deriblant i USA, Canada og Storbritannia og senere i andre europeiske land. Hensikten bak disse skattereformene har vært å stimulere lavinntekts-husholdninger til økt arbeidsmarkedsdeltakelse ved å gi skattelettelse som er betinget på arbeidsinntekt. I USA ble et slikt jobbskattefradrag, Earned Income Tax Credit (EITC), innført allerede i 1975, og senere gradvis utvidet. På grunn av sin omfordelende profil regnes EITC som et av de største velferdsprogrammene i USA. I Storbritannia ble jobbskattefradraget Working Tax Credit (WTC) introdusert i 2003. I 2007 introduserte Sverige Jobbskatteavdraget (JSA), som ble gradvis utvidet i årene frem til 2011.

Norge har hittil ikke innført skattefradrag for arbeidsinntekter. Dermed har vi ikke historiske data for Norge som kan tillate oss å studere virkninger av jobbskattefradrag ved å utnytte tilfeldig variasjon i størrelsen på skattefradraget. I stedet har vi i denne rapporten benyttet en strukturell empirisk mikroøkonomisk arbeidstilbudsmodell for å analysere virkninger på arbeidstilbudet i Norge av å innføre et hypotetisk jobbskattefradrag. Ved å benytte en slik arbeidstilbudsmodell har Bhuller og Aaberge (2012a) tidligere analysert virkningene av ulike endringer i skatte- og overføringssystemet på innvandreres arbeidstilbud. I denne nye rapporten analyseres virkninger av å innføre henholdsvis den amerikanske (EITC) og den svenske (JSA) varianten av jobbskattefradrag på arbeidstilbudet til innvandrere og den øvrige befolkningen basert på en arbeidstilbudsmodell som er estimert på data fra 2011. Analysen er nå utvidet til å inkludere norskfødte med innvandrerforeldre som en egen gruppe, og dessuten skilles det nå mellom innvandrere med og uten flukt som innvandringsgrunn. I tillegg inkluderes personer med redusert arbeidsevne i analysen. Som tidligere presenteres resultater for innvandrere fra tre landgrupper: 1) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, 2) Øst-Europa, og 3) Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, og videre etter kjønn og sivilstand. Samlet sett vil dette kunne gi et bredt bilde av innvandreres arbeidstilbud. I tillegg til predikerte arbeidstilbudsresponsen presenteres også virkningene av å innføre jobbskattefradrag på inntektsulikhet og offentlige finanser.

Vi finner at innføring av en amerikansk variant av skattefradrag for arbeidsinntekter, Earned Income Tax Credit (EITC), vil føre til at det samlede arbeidstilbudet, målt ved deltakelse i arbeid og tilbudte arbeidstimer, vil øke med 0,3 prosent. Bak dette tallet skjuler det seg imidlertid stor variasjon i responser på tvers av ulike deler av arbeidsstyrken. For personer med lave inntekter vil det forekomme en betydelig økning i arbeidstilbudet, mens arbeidstilbudet vil avta for personer med høye inntekter. Dette henger sammen med utformingen av skattefradraget, som gis til personer med lave og midlere inntekter. Skattefradraget fases

¹ Se f.eks. tilrådingene fra Inkluderingsutvalget (NOU 2011:14).

ut ved høye inntekter og fører dermed til høye marginalsattesatser for personer med midlere og høye inntekter. Personer med midlere og høye inntekter vil dermed kunne finne det lønnsomt å redusere arbeidstilbudet - enten for å nyte godt av skattefradraget, eller som følge av høyere marginalsatt i forbindelse med utfasing av fradraget. Videre finner vi at innvandrere øker arbeidstilbudet mer enn befolkningen for øvrig: skattefradraget gir en økning i arbeidstilbud på 0,75 prosent for innvandrere, 0,55 prosent for norskfødte med innvandrerforeldre, og 0,28 prosent for den øvrige befolkningen. Inntektsulikheten målt ved Gini-koeffisienten vil reduseres med 4 prosent. Det samlede skatteprovenyet vil imidlertid reduseres med 9,5 prosent, når også endringer i overføringer og skatteprovenyet fra arbeidsgiveravgift og merverdiavgift er tatt med i beregningen.

Videre predikerer vår arbeidstilbudsmodell at innføring av en svensk variant av skattefradrag for arbeidsinntekter, Jobbskatteavdraget (JSA), vil føre til at arbeidstilbudet øker med 0,9 prosent. Det svenske jobbskattefradraget gis som en konstant prosentandel av arbeidsinntekt for lave og midlere inntekter frem til arbeidsinntekt når et angitt nivå og deretter gis det samme skattefradragetsbeløpet til alle personer med arbeidsinntekter høyere enn dette nivået (dvs. ingen utfasing). Vi finner likevel at arbeidstilbudet øker mest blant de 10 prosent med lavest inntekt og at både innvandrere og den øvrige befolkningen øker arbeidstilbudet med i underkant av 1 prosent. Det er betydelige forskjeller i responser på tvers av innvandregruppene: flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika øker arbeidstilbudet med kun 0,1 prosent, mens de øvrige innvandregruppene øker arbeidstilbudet mer enn den øvrige befolkningen. Samlet fører JSA til at inntektsulikheten målt ved Gini-koeffisienten reduseres med 1,8 prosent, som er klart mindre enn fordelingseffekten av EITC. Det samlede skatteprovenytapet er på 11,3 prosent, som er noe større enn skatteprovenytapet ved EITC-reformen.

Abstract

Immigrants and their Norwegian-born children comprise an increasing share of the population residing in Norway. Meanwhile, employment rates among certain immigrant groups are considerably lower than for the native population. Lower participation in the labor market increases the risk of economic poverty and contributes to increased welfare dependency. Based on these factors, the 2004 Governmental Report on the Long-term Perspectives for the Norwegian Economy (Report No. 8, 2004-2005) and the Brochmann Commission (NOU 2011: 7) have cited increased immigration as a key challenge for future public finances. The integration of immigrants and their children in the Norwegian society, especially through the labor market, is therefore considered an important policy objective.²

The objective of this report is to analyze the effects of introducing so-called in-work tax credits, i.e. tax deductions on labor income, on the labor supply of immigrants, their Norwegian-born children, and natives. Alternative in-work tax credit reforms have been introduced in several countries, including the US, the UK, Canada, and a few other European countries. These tax reforms share the objective of encouraging low-income households to increase their work participation by providing tax reliefs that are conditional on having labor income. In the US, the Earned Income Tax Credit (EITC) was introduced in 1975, and gradually expanded through various tax reforms between 1986 and 2009. Because of its redistributive profile, the EITC is considered to be one of the largest welfare programs in the US. In the UK, a similar in-work tax credit was introduced in 2003; the Working Tax Credit (WTC). In 2007, the Reinfeldt Government in Sweden introduced the Jobbskatteavdraget (JSA), which was gradually expanded in the following years up to 2011.

Since Norway has yet to implement an in-work tax credit reform, studying the effects of tax credits by exploiting random variation in tax credit amounts in historical data is not an option. Instead, we make use of a structural empirical microeconomic labor supply model to analyze the effects of a hypothetical tax credit reform on labor supply in Norway. Using such a labor supply model, Bhuller and Aaberge (2012a) have previously analyzed the effects of various changes in the tax and transfer system on immigrant labor supply. In this current report, we analyze the effects of introducing, respectively, the US (EITC) and the Swedish (JSA) versions of in-work tax credits in Norway on labor supply of immigrants and natives using a structural labor supply model estimated on micro data from 2011. We extend the work by Bhuller and Aaberge (2012a) in several ways: (i) Norwegian-born children of immigrants are included as a separate group; (ii) a distinction is made between refugees and other immigrants; and (iii) individuals with reduced work capacity are included in the analysis. Results are presented separately for immigrants from three groups of countries: 1) Asia, Africa, and South America, 2) Eastern Europe, and 3) Western Europe, North America and Oceania, and further by sex and marital status. Overall, this provides a broad description of immigrant labor supply. In addition to predicted labor supply responses, we also present the effects of introducing in-work tax credits on income inequality and public finances.

The structural labor supply model predicts that the introduction of a version of the US Earned Income Tax Credit (EITC) in Norway would lead to a 0.3 percent increase in total labor supply, with considerable heterogeneity in labor supply responses across high and low income groups: We find an increase in labor supply for those with low incomes and reduced labor supply for those with high incomes.

² See e.g. the report from the Inclusion Commission (NOU 2011:14), which emphasizes public policies aimed at increasing immigrants' labor market participation.

These findings are related to the in-work tax credit schemes targeting low and medium incomes. The tax credits are phased out at high incomes and thus imply high marginal tax rates for individuals with high incomes. People with high incomes may thus find it profitable to reduce labor supply; either to benefit from the tax deduction, or as a result of higher marginal tax rates in connection with the phasing out of the deduction. Furthermore, we find stronger labor supply responses among immigrants than among natives; the tax credits lead to a 0.75 percent increase in immigrant labor supply, a 0.55 percent increase in labor supply for Norwegian-born children of immigrants, and a 0.28 percent increase in labor supply for natives. Income inequality, as measured by the Gini coefficient, reduces by 4 percent. The total tax revenue, also incorporating changes in transfers and revenues from payroll taxes, reduces by 9.5 percent.

The labor supply model further predicts that the introduction of a version of the Swedish Jobbskatteavdraget (JSA) in Norway would increase total labor supply by 0.9 percent. The Swedish in-work tax credit is given as a constant percentage of labor income at low and medium levels of income until the labor income reaches a certain threshold, and beyond this threshold as a constant maximum tax credit amount (i.e. no phasing out). We nonetheless find the largest increases in labor supply among those in the lowest income decile. Both immigrants and natives increase their labor supply by about 1 percent. There are however significant differences in responses across immigrant groups; refugees from Asia, Africa, and South America increase their labor supply by 0.1 percent, while for the other immigrant groups, labor supply increases by more 1 percent. Overall, the JSA reduces Gini-income inequality by 1.8 percent, which is clearly less than the distributional effects of the EITC. The total tax revenue reduces by 11.3 percent, which is slightly larger than the tax revenue loss expected under the EITC reform.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	6
1. Innledning	9
2. Data og deskriptiv statistikk	12
2.1. Analysepopulasjon	12
2.2. Datakilder og definisjoner.....	13
2.3. Deskriptiv statistikk.....	15
3. Mikroøkonomisk modell for arbeidstilbud	21
3.1. Preferanser og jobbmuligheter	21
3.2. Empiriske arbeidstilbudselastisiteter	22
4. Virkninger av å innføre jobbskattefradrag	25
4.1. Skattefradrag for arbeidsinntekt	25
4.2. EITC-reformen	27
4.3. JSA-reformen	28
4.4. Provenyeffekter av EITC og JSA.....	30
4.5. Fordelingseffekter av EITC og JSA	31
5. Oppsummering	32
Referanser	33
Vedlegg A: Analysepopulasjon og utvalgsriterier	35
Vedlegg B: Modellspesifikasjon og estimeringsresultater	38
Figurregister	50
Tabellregister	51

1. Innledning³

Enkelte innvandrergupper har betydelig lavere yrkesdeltakelse enn den øvrige befolkningen. Samtidig er det store forskjeller i graden av sysselsetting på tvers av innvandrergupper. Flyktninger⁴ fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika skiller seg ut som gruppen med særlig lav sysselsetting i 2011, med en sysselsettingsrate i underkant av 60 prosent.⁵ Den laveste sysselsettingsraten finner en blant enslige kvinner i denne gruppen, hvor 46 prosent er i arbeid. Til sammenlikning har innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn en sysselsettingsrate på 76 prosent. Innvandrere fra Øst-Europa, Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, har i likhet med personer uten innvandrerbakgrunn en sysselsettingsrate på rundt 90 prosent.⁶ Norskfødte med innvandrerforeldre, som i snitt er 10 år yngre enn den øvrige befolkningen, har en sysselsettingsrate på 83 prosent.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre utgjør en stadig større andel av befolkningen i Norge. Lavere deltagelse i arbeidslivet blant enkelte innvandrergrupper er bekymringsfullt, da dette kan føre til økt risiko for økonomisk fattigdom og bidra til økt avhengighet av økonomisk støtte fra det offentlige (Bhuller og Aaberge, 2010). Med bakgrunn i disse faktorene har både Perspektivmeldingen fra 2004 (St.meld.nr. 8, 2004-2005) og Brochmannutvalget (NOU 2011:7) trukket fram økt innvandring som en av de store utfordringene for offentlige finanser i årene som kommer. En viktig målsetning er å inkludere innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre mest mulig i det norske samfunnet, blant annet gjennom økt deltagelse i arbeidslivet. I denne sammenhengen kan kunnskap om hvorvidt endringer i skattesystemet kan bidra til å øke arbeidstilbudet blant innvandrere være av stor verdi. Denne rapporten presenterer en evaluering av effekten av å innføre skattefradrag for lønnsinntekt på arbeidstilbudet blant innvandrere og blant den øvrige befolkningen.

Tidligere studier av arbeidstilbudet i Norge viser at endringer i skatte- og overføringssystemet kan påvirke individenes deltagelse i arbeid og deres arbeidstidsvalg (se Aaberge og Colombino, 2006, 2013 og Bhuller og Aaberge, 2012a, 2012b). Bhuller og Aaberge (2012a) gjennomførte en liknende studie ved å analysere virkningene av ulike endringer i skatte- og overføringssystemet på innvandreres arbeidstilbud basert på data fra 2006. I denne rapporten bruker vi data fra 2011, samtidig som vi utvider analysen til å inkludere norskfødte med innvandrerforeldre som en egen gruppe. Videre analyseres arbeidstilbudet separat for innvandrere med og uten flukt som innvandringsgrunn. I likhet med Bhuller og Aaberge (2012a) presenterer vi resultater separat for innvandrere fra tre

³ Vi vil takke Tom Wennemo for assistanse med å estimere modellen, og Ragnhild Nersten, Kjetil Telle og Sverre Try for verdifulle kommentarer.

⁴ En innvandrer regnes som flyktning dersom personen selv eller familiens «referanseperson» er oppført med flukt som innvandringsgrunn i SSBs innvandringsstatistikk. I familieinnvandringsaker definerer UDI en referanseperson som familiemedlemmet bosatt i Norge og som søkeren om oppholdstillatelse ønsker å gjenforene eller etablere seg med. Familiemedlemmene til flyktninger vil dermed regnes som flyktninger i denne rapporten, også dersom de innvandrer senere enn referansepersonen.

⁵ Populasjonen som danner utgangspunkt for analysen i denne rapporten består av personer i aldersgruppen 22-61 år som var bosatt i Norge gjennom hele 2011, som ikke endret sivilstand i løpet av 2011, som ikke var selvstendig næringsdrivende, som ikke var under utdanning, og som har fullstendige utdanningsopplysninger i SSBs Utdanningsstatistikk (se kapittel 2). Sysselsetting er definert som å ha utført minimum én arbeidstime per uke, dvs. arbeidet minst 52 timer i løpet av 2011.

⁶ Til sammenlikning er sysselsettingsraten på nærmere 83 prosent for personer uten innvandrerbakgrunn når studenter og selvstendig næringsdrivende er inkludert i analysepopulasjonen. Sysselsettingsraten vil naturligvis også avhenge av definisjon og måleperiode; i denne rapporten regnes alle som har arbeidet minst 52 timer i løpet av 2011 som sysselsatte.

landgrupper: 1) Asia, Afrika, og Sør-Amerika, 2) Øst-Europa, og 3) Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, og videre etter kjønn og sivilstand.

Hovedformålet vårt er å analysere virkningene av å innføre et jobbskattefradrag, dvs. et fradrag i skatt på arbeidsinntekt, på arbeidstilbudet blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen. Vi vil fokusere på følgende to varianter av jobbskattefradrag:

- i. en amerikansk variant av et jobbskattefradrag, *Earned Income Tax Credit* (EITC), som ble innført i USA allerede i 1975, og senere utvidet gjennom skattereformer i 1986, 1990, 1993, 2001, og 2009, og som på grunn av sin omfordelende profil regnes som et av de største velferdsprogrammene i USA (Center on Budget and Policy Priorities, 2016), og
- ii. en svensk variant av et jobbskattefradrag, *Jobbskatteavdraget* (JSA), som ble introdusert av Reinfeldt-regjeringen i 2007 og gradvis utvidet i perioden 2007-2011. *Jobbskatteavdraget* regnes som den mest betydningsfulle svenske skattereformen i nyere tid (Riksrevisionen, 2009).

Disse to skattereformene har til felles at de gir fradrag i skatt på arbeidsinntekt og har til hensikt å øke insentivene til å arbeide ved å redusere skattebyrden på arbeid. Hovedforskjellen på det amerikanske og det svenske jobbskattefradraget er at det amerikanske systemet utelukkende gir fradrag for lave og midlere inntekter, mens det svenske systemet gir samme fradrag for (nesten) alle inntektsnivåer. Aaberge og Flood (2008, 2013) undersøker arbeidstilbudsresponsene og fordelingseffektene av disse reformene for svenske enslige mødre og viser at konsekvensene for det offentlige budsjett av å innføre den amerikanske eller den svenske varianten av jobbskattefradrag er svært forskjellig. I denne rapporten vil vi analysere virkningene av å innføre disse to skattereformene i Norge for alle i aldersgruppen 22-61 år, med et særlig fokus på arbeidstilbudet blant innvandrere. I tillegg vil vi analysere virkninger av jobbskattefradragene på inntektsulikhet og offentlige finanser.

Denne analysen er en utvidelse av tidligere arbeidstilbudsanalyser siden personer med redusert arbeidsevne er inkludert. Fra tidligere studier har vi begrenset kunnskap om betydning av skatte- og overføringssystemet på arbeidstilbudet for personer som kombinerer lønnsarbeid med trygdemottak.⁷ Personer med redusert arbeidsevne ble utelatt i bl.a. Bhuller og Aaberge (2012a). I de senere årene har det vært en rekke endringer i trygderegelverket som gjør det lettere å kombinere lønnsarbeid med trygdemottak; vår analyse vil dermed tillate personer å kombinere lønnsarbeid med trygdemottak.⁸

I likhet med flere tidligere studier av arbeidstilbud i Norge vil vi benytte en strukturell empirisk mikroøkonomisk modelltilnærming til å analysere arbeidstilbud blant innvandrere. I fravær av faktiske sosiale eksperimenter, som gjennom randomisering av personer i kontroll- og behandlingsgrupper utsetter personer for ulike skatteregler og dermed kunne tillate oss å undersøke kausale virkninger av skattesystemet, er strukturelle modeller et egnet verktøy. Dessuten tillater disse

⁷ Kostøl og Mogstad (2014) har analysert effekten av en endring i avkortningsregler på arbeidstilbudet blant uføretrygdete i Norge. De tok utgangspunkt i en prøveordning der personer med redusert arbeidsevne slapp avkortning av pensjon når arbeidsinntekten oversteg grunnbeløpet i Folketrygden. I 2005 ble det bestemt at ordningen kun omfattet uføre som hadde fått innvilget uførepensjon før 1. januar 2004. De finner at arbeidsinntektene ble doblet som følge av at avkortningen ble fjernet. Dette resultatet tyder på at det er betydelig restarbeidskapasitet også blant de uføretrygdete.

⁸ Det å ha lønnsinntekter ved siden av å motta trygd innebærer normalt en avkortning av trygdeytelsen. Dette skaper en avhengighet mellom lønnsinntekter og størrelsen på trygdeytelsen. I slike tilfeller kan bl.a. endringer i skatte- og overføringsregler endre avveininger mellom arbeid og trygdemottak, og dermed påvirke trygdemottakernes arbeidstilbud.

modellene oss å evaluere hypotetiske skattereformer og tolke resultatene innenfor rammen av mikroøkonomisk teori. Forskning basert på arbeidstilbudsmodeller har vært viktig i økonomifaget de siste 30-40 årene. Dette skyldes feltets betydning for å forstå virkemåten til økonomien, ikke minst spørsmål knyttet til utformingen av skattesystemet. I løpet av denne perioden har det også vært en rivende utvikling av modell- og metodeverktøyet. Mens skatteberegningsrutiner som LOTTE-skatt (Hansen m.fl. 2008) kan brukes til å studere de direkte proveny- og fordelings-effektene ved endringer i skattesystemet, kreves det mikroøkonomiske modeller for å tallfeste effektene av skatteendringer på individenes arbeidstidsvalg.

Mikroøkonomiske modeller for analyse av arbeidstilbud tillater at preferansene for fritid og konsum kan variere både med observerbare og uobserverbare kjennetegn og tar sikte på å kunne gi en eksakt beskrivelse av budsjettbetingelsen til de enkelte husholdene, uavhengig av hva slags jobbalternativer som inngår i valgmengdene. Dessuten vil det være viktig å ta hensyn til at jobbalternativene til husholdene/individene kan være forskjellige og avhengige av kvalifikasjoner, og at noen jobbtyster er mer vanlige i markedet enn andre jobbtyster. Arbeidstilbudsmodeller med disse egenskapene er tidligere benyttet av Aaberge, Dagsvik og Strøm (1995), Aaberge, Colombino, og Strøm (1999, 2000, 2004), Aaberge og Colombino, Strøm og Wennemo (2000) og Kornstad og Thoresen (2007) for å analysere arbeidstilbudet til ektepar, mens Aaberge og Colombino (2006, 2012), Dagsvik, Kornstad, Jia, og Thoresen (2008), og Bhuller og Aaberge (2012a) benytter tilsvarende tilnærming for å studere arbeidstilbudet til både ektepar og enslige. Styrken i disse studiene er at modelleringen av husholdenes atferd på arbeidsmarkedet fanger opp både kompleksitet i skatte- og overføringsreglene, uobserverbare forhold som har betydning for tilpasningen til det enkelte hushold, samt rasjoneringsmekanismer som begrenser arbeidstilbydernes muligheter til selv å velge lengden på arbeidsdagen.

Rapporten er delt inn i fem kapitler. I kapittel 2 gis en oversikt over datakilder benyttet i studien. Videre diskuterer vi variabeldefinisjoner, og vi presenterer deskriptiv statistikk for de mest sentrale variablene. De metodiske forutsetningene for analysene diskuteres i kapittel 3. Deretter presenterer vi de estimerte arbeidstilbudselastisitetene i delkapittel 3.2. I kapittel 4 bruker vi den estimerte mikroøkonomiske modellen til å beregne effektene på arbeidstilbudet, inntektsulikhet og offentlige budsjett av å innføre de to variantene av jobbskattefradrag i Norge. I kapittel 5 oppsummerer vi hovedresultatene. Vedlegg A gir en nærmere diskusjon av analysepopulasjonen og utvalgskriteriene brukt i den empiriske analysen. I vedlegg B presenterer vi arbeidstilbudsmodellen i en matematisk form, samt tilhørende empirisk spesifisering med oversikt over variable og parameterestimatene.

2. Data og deskriptiv statistikk

I denne studien estimerer vi en arbeidstilbudsmodell som tillater heterogenitet i både preferanser og muligheter på tvers av ulike befolkningsgrupper definert etter landbakgrunn, innvandringsgrunn, og sivilstand. Sammenliknet med Bhuller og Aaberge (2012a), som utelukkende studerte arbeidstilbud blant innvandrere og befolkningen uten innvandrerbakgrunn, skiller vi nå mellom innvandrere med og uten flyktningbakgrunn, og vi analyserer norskfødte med innvandrerforeldre som en egen gruppe. Vi inkluderer også personer med redusert arbeidsevne, som ble utelatt i Bhuller og Aaberge (2012a), spesifikt ved at vi nå tillater at arbeidsmarkedsmuligheter kan avhenge av graden av uførhet og at personer kan kombinere lønnsarbeid med trygdemottak. En slik analyse er mulig gjennom en omfattende innhenting av data fra SSBs registerbaserte statistikker. Nedenfor gir vi en oversikt over analysepopulasjon, utvalgsriterier og datakilder benyttet i studien. Videre diskuteres variabeldefinisjoner, og vi presenterer beskrivende statistikk for noen av de sentrale variablene.

2.1. Analysepopulasjon

Analysepopulasjonen består av personer over 18 år bosatt i Norge per 1.1.2011 og utgjør 3 592 604 personer. Av disse utgjør innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn 137 148 personer (3,8 prosent); flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika 84 032 personer (2,3 prosent); innvandrere fra Øst-Europa 156 107 personer (4,3 prosent); innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania 141 346 personer (3,9 prosent); norskfødte med innvandrerforeldre 14 989 personer (0,4 prosent), mens 3 189 673 (88,8 prosent) tilhører befolkningen for øvrig.

Arbeidstilbudsmodellen estimeres for et mindre utvalg av analysepopulasjonen – *estimeringsutvalget*. Vi bruker de samme utvalgsriteriene for å konstruere estimeringsutvalget for alle befolkningsgrupper, noe som gjør at vi kan sammenlikne resultatene på tvers av gruppene på en konsistent måte. For personer som inngår i et par, gjelder alle seleksjonsriteriene for begge personene i paret. En nærmere diskusjon av analysepopulasjonen og begrunnelse for utvalgsriteriene gis i vedlegg A. Der viser vi også betydningen av å innføre de ulike utvalgsriteriene for størrelsene på de ulike delutvalgene etter innvandrerbakgrunn og sivilstand (tabell A.1).

Vi begynner med populasjonen bestående av personer over 18 år bosatt i Norge per 1.1.2011. Det første kriteriet vi pålegger analysepopulasjonen er at alle personer må ha vært bosatt i Norge gjennom hele 2011 for å inngå i estimeringsutvalget. Det innebærer at vi utelater personer som dør eller utvandrer i løpet av året. Vår arbeidstilbudsmodell vil ikke kunne behandle (potensielt selektive) utvandringsvalg, og modellen klarer heller ikke å håndtere inntekter observert over ulike tidsintervaller for ulike observasjoner på en konsistent måte. Som tidligere påpekt ønsker vi å tillate at preferansene kan variere etter sivilstand – derfor vil vi i deler av analysen behandle enslige og par separat. Dette lar seg ikke gjøre på en konsistent måte for personer som endrer sivilstand eller ektefelle/samboer i løpet av året. Derfor vil vi også utelate disse observasjonene fra estimeringene. Videre utelater vi personer som er yngre enn 22 år og personer som er eldre enn 61 år. Dette gjøres for å forenkle analysen slik at vi kan studere arbeidstilbud uten samtidig å analysere utdanningsvalg og pensjoneringsatferd, som ville ha krevd en ytterligere utvidelse av arbeidstilbudsmodellen. I denne analysen tillater vi heller ikke at individer kan kombinere lønnsarbeid med næringsvirksomhet. Som en forenkling vil vi derfor utelate alle som står oppført som næringsdrivende i Inntektsregisteret. Videre vil vi utelate personer som er registrert som studenter ved landets høyskoler eller universiteter. Individer som i vårt datasett mangler utdanningsopplysninger ekskluderes også, siden utdanning inngår som en viktig

variabel i lønnsrelasjonene.⁹ For personer i arbeid benytter vi timelønnsopplysninger fra SSBs Lønnsstatistikk sammen med årlig arbeidsinntekt for å beregne årlige arbeidstimer. SSBs Lønnsstatistikk bygger på et utvalg som kun omfatter i underkant av halvparten av den yrkesaktive befolkningen.¹⁰

2.2. Datakilder og definisjoner

I denne analysen benytter vi individdata hentet fra SSBs ulike registerbaserte statistikker for året 2011. Nedenfor gir vi en mer detaljert oversikt over datakilder og variable hentet fra SSBs Inntektsstatistikk for husholdninger, SSBs Lønnsstatistikk, Arbeidsgiver- og arbeidstakerregister og andre registerkilder.

Med noen få unntak har tidligere studier av arbeidstilbudet i Norge hovedsakelig benyttet data utelukkende fra SSBs utvalgsundersøkelser, eksempelvis fra Arbeidskraftundersøkelsene (AKU) eller Levekårsundersøkelsene (LU), ofte kombinert med Inntekts- og formuesundersøkelsene (IFU). Slike studier benytter kun noen av de mest sentrale variablene fra utvalgsundersøkelsene, som lønnsinntekt, overføringer, utliknet skatt, (avtalt eller faktisk) arbeidstid, og/eller (beregnet eller antatt) timelønn, i tillegg til demografiske variable som alder, kjønn, sivilstand og antall barn. Selv om utvalgsundersøkelsene inneholder opplysninger om en rekke interessante kjennetegn ved arbeidsmiljø, helse og levekår for intervjuobjektene, og dermed gir en del interessante analysemuligheter, er det få av de intervjuede personene som har innvandrerbakgrunn. Det er først i de senere årene man har hatt muligheten til å framskaffe data over de sentrale variablene som kan brukes i en arbeidstilbudsstudie som dekker hele befolkningen, se bl.a. Bhuller og Aaberge (2012a). Ved å kombinere befolkningsdata fra Folkeregisteret og SSBs Statistikk over formelle hushold sammen med arbeidsmarkedsdata fra Arbeidsgiver- og arbeidstakerregister, inntekts- og lønnsdata fra SSBs Inntektsstatistikk for husholdninger, Ligningsregisteret, SSBs Lønnsstatistikk, og Lønns- og trekkoppgaverregisteret, og utdanningsdata fra SSBs Utdanningsstatistikk, klarer vi å konstruere et omfattende datasett som kan benyttes i en arbeidstilbudsstudie.

SSBs *Inntektsstatistikk for husholdninger* er tilgjengelig som heldekkende statistikk for alle personer som bor i landet ved utgangen av året. Inntektsstatistikken omfatter alle registrerte kontante inntekter, både skattepliktige og skattefrie. Fra og med inntektsåret 2004 er også opplysninger om husholdningssammensetning tilgjengelig for alle personer slik at vi også får en heldekkende inntektsstatistikk på husholdningsnivå. Inntektsopplysninger fremkommer ved å koble ulike administrative og statistiske datakilder for hele befolkningen per 31.12. i inntektsåret. Inntektsopplysninger hentes inn fra følgende kilder: Selvangivelsesopplysninger (lønn, næringsinntekt, kapitalinntekter, pensjoner), Ligningsregisteret (skatter), NAV (barnetrygd, grunn- og hjelpestønad, kontantstøtte), LTO (arbeidsledighetstrygd, ulike skattepliktige overføringer), Lånekassen (lån og stipend), Husbanken (bostøtte) og FD-Trygd (sykepenges og fødselspenges). I denne analysen benytter vi variablene inntekt etter skatt (se definisjon i tekstboks) og lønnsinntekter for året 2011 på individnivå og husholdningsnivå. Lønnsinntekt omfatter lønn, honorarer og

⁹ Vi har også estimert arbeidstilbudsmodellen ved å inkludere personer med manglende utdanning, og funnet at resultatene bare i beskjeden grad blir påvirket av dette valget.

¹⁰ For analysen vil vi bruke et såkalt *analyseutvalg*, som omfatter flere personer enn estimeringsutvalget. For å konstruere estimeringsutvalget utelater vi alle personer *med arbeid* som ikke inngår i SSBs Lønnsstatistikk og en tilsvarende andel av personer *uten arbeid*, slik at estimeringsutvalget er et (tilnærmet) representativt utvalg trukket fra analyseutvalget. Analyseutvalget inkluderer imidlertid alle personer som inngår i estimeringsutvalget, og i tillegg inkluderes personer *med arbeid* som ikke inngår i SSBs Lønnsstatistikk og en tilsvarende andel av personer *uten arbeid* som ble droppet fra estimeringsutvalget. Den deskriptive statistikken presentert i kapittel 2.3 og resultatene presentert i kapittel 3-4 er beregnet for analyseutvalget, mens selve modellen er estimert kun for estimeringsutvalget. Resultatene fra estimeringen av arbeidstilbudsmodellen antas dermed å gjelde for hele analyseutvalget.

andre godtgjørelser (inkl. inntekt opptjent til sjøs), sykepenger, fødsels- og adopsjonspenger. Skattepliktige naturalytelser som for eksempel verdi av fri bil, fri telefon og lignende inngår også. Det samme gjelder for overskudd på utgiftsgodtgjørelse og annen arbeidsinntekt.

Inntekt etter skatt defineres slik:

Inntekt etter skatt

= Lønnsinntekt

+ brutto kapitalinntekt (renteinntekter og avkastning på verdipapirer)

+ sum overføringer (pensjoner og stønader)

- utliknet skatt og negative overføringer (underholdsbidrag og pensjonspremier i arbeidsforhold)

Inntekt etter skatt består av *markedsinntekter, skattepliktige- og skattefrie overføringer, fratrukket utliknet skatt og negative overføringer*. Markedsinntekter omfatter lønnsinntekt, næringsinntekt og kapitalinntekt. Skattepliktige overføringer består av pensjonsytelser fra folketrygden, tjenestepensjon, dagpenger ved arbeidsledighet, sykepenger, fødselspenger, mottatte bidrag, introduksjonsstønad for nyankomne flyktninger, og andre skattepliktige overføringer. Skattefrie overføringer inkluderer barnetrygd, bostøtte, studiestipend, sosialhjelp, grunn- og hjelpestønad, kontantstøtte, engangsstønad ved fødsel, overgangsstønad, og andre skattefrie overføringer.

I denne analysen benytter vi også *SSBs Lønnsstatistikk* for året 2011. Denne statistikken bygger på data innhentet elektronisk fra virksomheter som omfattes av et årlig utvalg (se dokumentasjon i Bye, Smogeli og Lunde, 2011). Frem til 2014 ble det foretatt et stratifisert utvalg med trekkssannsynligheter som varierte på tvers av næringsgrupper og arbeidsmarkedsregioner; det var fulltelling av alle ansatte i offentlig sektor og et omfattende utvalg av ansatte i private sektor per tellingstidspunkt i enten september eller oktober hvert år. Denne undersøkelsen gir lønnsopplysninger for nærmere halvparten av alle som har vært yrkesaktive i løpet av et kalenderår.¹¹ Lønnsbegrepet i lønnsstatistikken omfatter kontante godtgjørelser fra arbeidsgiver til arbeidstaker for utført arbeid, og lønnsopplysninger som inngår i undersøkelsen inkluderer avtalt månedslønn, uregelmessige tillegg, bonuser og utbetalt overtidsgodtgjørelse. Dessuten gir undersøkelsen opplysninger om avtalt arbeidstid og utførte overtidstimer per måned for arbeidstakere som omfattes av det årlige utvalget. Sistnevnte opplysninger er viktig for analysen ved at vi bruker informasjon om månedslønn sammen med utførte arbeidstimer per måned til å beregne gjennomsnittlig timelønn for hver ansatt i utvalget. Deretter bruker vi disse timelønnsestimatene sammen med årlig arbeidsinntekt fra *SSBs Inntektsstatistikk* til å beregne årlige arbeidstimer (arbeidsinntekt delt på timelønn). Som et supplement til dette anslaget bruker vi også avtalt arbeidstid fra *Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (AAREG)*. I tillegg til de nevnte registerkildene benytter vi *SSBs Innvandringsstatistikk, Befolkningsstatistikk og Utdanningsstatistikk* til å hente demografiske variable som alder, kjønn, sivilstand, ektefelle/samboer, antall barn, høyeste fullførte utdanning, samt innvandreres landbakgrunn og innvandringsgrunn. Innvandrere grupperes i følgende tre landgrupper gjennom hele analysen: innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika (forkortes til AASA), innvandrere fra Øst-Europa (forkortes til ØE), og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania (forkortes til VENA). Videre skiller vi mellom innvandrere med og uten flyktningbakgrunn blant

¹¹ Fra 2015 foretas innhenting av grunnlagsdata til *SSBs Lønnsstatistikk* gjennom Altinns rapporteringsrutine (*A-meldingen*). *SSBs Lønnsstatistikk* fremover vil kunne omfatte lønns- og arbeidstidsopplysninger for alle ansatte i løpet av året.

innvandrere fra AASA.¹² Dessuten benytter vi SSBs Innvandringsstatistikk til å skille ut gruppen bestående av norskfødte med innvandrerforeldre; på grunn av nokså små utvalgsstørrelser skiller vi ikke denne gruppen videre etter foreldrenes landbakgrunn. Dermed vil vi presentere resultater for fire grupper av innvandrere etter landbakgrunn og innvandringsgrunn, for norskfødte med innvandrerforeldre og for befolkningen for øvrig. Innenfor hver av disse gruppene skiller vi mellom enslige menn, enslige kvinner, og par, noe som gir i alt 18 befolkningsgrupper.

2.3. Deskriptiv statistikk

I tabellene 2.1-2.6 presenterer vi deskriptiv statistikk for hver av befolkningsgruppene definert etter innvandrerbakgrunn. For hver av disse gruppene presenterer vi videre statistikk etter sivilstand; enslige menn, enslige kvinner, og par. Vi presenterer gjennomsnittene for arbeidsmarkedsutfall og andre demografiske kjennetegn som er relevante for vår analyse. Arbeidsmarkedsutfallene er ubetinget arbeidstilbud (arbeidstimer utført per uke), andelen sysselsatte, betinget arbeidstilbud (utførte arbeidstimer per uke blant de sysselsatte), og beregnet timelønn (i 2011-kr). De andre demografiske kjennetegnene vi presenterer er alder, antall år tilsvarende høyeste fullførte utdanning og antall barn i alder 0-16 år. For å gi en pekepinn om hvordan arbeidsmarkedsutfallene og de demografiske kjennetegnene varierer i ulike deler av inntektsfordelingen presenterer vi også gjennomsnittene for hver av disse variablene etter inntektsdesil for hver gruppe. Tabell 2.7 gir en oversikt over trygdemottak etter sivilstand for de ulike innvandrergruppene og for befolkning for øvrig.

Tabell 2.1 presenterer deskriptiv statistikk for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika *uten flyktningbakgrunn*. Denne gruppen har en relativt lav andel sysselsatte; lavest sysselsetting finner vi blant de enslige på rundt 66 prosent og dernest blant gifte kvinner på 75 prosent. Vi finner at kvinnene som er i arbeid har i snitt lavere timelønn enn mennene som er i arbeid, og denne forskjellen er størst mellom gifte kvinner og gifte menn. Vi finner nokså stor variasjon i betinget arbeidstid i ulike deler av inntektsfordelingen; de enslige som befinner seg i de nederste inntektsdesilene arbeider i snitt mindre enn 10 timer per uke, mens enslige i øverste desil arbeider i snitt 38 timer per uke. Den førstnevnte gruppen kjennetegnes ved at de er litt yngre og har kortere utdanning enn sistnevnte gruppe.

Tabell 2.2 presenterer deskriptiv statistikk for innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika *med flyktningbakgrunn*. Denne gruppen har den laveste andel sysselsatte av alle befolkningsgrupper vi studerer; vi finner at andelen sysselsatte blant enslige kvinner (menn) er på kun 46 (57) prosent og blant gifte kvinner (menn) på 60 (73) prosent. Vi finner imidlertid at de enslige kvinnene som er i arbeid har i snitt omtrent lik timelønn som enslige menn i arbeid, mens det fortsatt er et timelønns-gap mellom gifte kvinner og gifte menn i arbeid. Vi finner igjen stor variasjon i betinget arbeidstid i ulike deler av inntektsfordelingen; de enslige som befinner seg i de nederste inntektsdesilene arbeider i snitt mindre enn 10 timer per uke, mens enslige i øverste desil i hovedsak er i fulltidsarbeid. Samlet sett har denne gruppen lavest fullført utdanningslengde av alle befolkningsgrupper.

¹² Resultatene i kapittel 3-4 skiller videre mellom innvandrere fra Øst-Europa med og uten flyktningbakgrunn.

Tabell 2.1 Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 14 530):																
1	0	1	0	0,1	0	0,03		1,5		173	43,4	34,4	9,1	11,8	0,08	0,2
2	78	68	4,6	6,7	0,53	0,8	8,8	8,5	176	165	38,8	32,2	9,6	12,9	0,13	0,3
3	170	177	13,8	15,7	0,69	0,72	20,1	21,7	185	184	40	38,3	9,7	10	0,11	0,45
4	223	229	25	24	0,86	0,79	29,1	30,5	191	171	39,9	41,7	10,4	9,6	0,11	0,51
5	258	258	26,8	23,5	0,78	0,72	34,2	32,7	191	180	41,3	42,8	9,8	9,8	0,15	0,59
6	287	281	27,5	24,5	0,76	0,72	36,1	34,1	198	187	42,1	42,8	10	10,3	0,09	0,63
7	316	306	27,6	24,5	0,73	0,73	38	33,3	210	198	41,4	43	10,3	10,6	0,11	0,65
8	348	336	29,9	25,9	0,75	0,76	39,9	34,3	228	205	41,3	41,8	11,6	11,5	0,13	0,66
9	395	374	29,8	26,2	0,75	0,75	39,9	34,8	263	221	42,5	43,3	12	11,8	0,21	0,81
10	560	491	32,8	24,8	0,81	0,69	40,7	36	386	294	41,9	43,5	13,4	12,3	0,19	0,93
Alle enslige	264	252	21,8	19,6	0,66	0,67	32,8	29,2	228	200	41,3	40,4	10,6	11,1	0,13	0,57
Par (antall: 21 349):																
1		245	13	4,5	0,55	0,3	23,9	14,8	220	173	45	39,4	9,9	9,6	1,11	
2		364	23,8	8,5	0,76	0,48	31,4	17,6	218	164	43,6	37,4	10,8	10,4	1,25	
3		423	25,9	14,1	0,79	0,66	32,9	21,5	225	170	44	38	11	10,8	1,24	
4		471	28,1	19,1	0,82	0,73	34,3	26,1	230	172	44,4	38,6	11	10,6	1,32	
5		512	32,2	23,4	0,89	0,82	36	28,4	233	174	44,1	38,3	11,2	11	1,34	
6		552	35	25,8	0,93	0,85	37,5	30,5	238	181	43,9	38,7	11,7	11,5	1,39	
7		597	37	28,8	0,96	0,88	38,7	32,7	251	194	44,5	39,1	12,1	11,6	1,42	
8		652	38,9	31,4	0,97	0,92	40	34,2	268	201	44,5	39,7	12,7	12,4	1,45	
9		737	40,1	31,5	0,98	0,91	40,7	34,4	326	225	44,8	40	13,6	13,2	1,44	
10		1057	40,9	31,6	0,99	0,89	41,4	35,3	483	258	44,8	40,6	14,7	14,4	1,44	
Alle par	561		31,5	21,9	0,86	0,75	36,5	29,3	276	196	44,4	39	11,9	11,6	1,34	

¹ Samtlige variable grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.2 Deskriptiv statistikk, flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika med flyktningbakgrunn¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 14 535):																
1	9	25	0,3	0,5	0,09	0,10	3,4	5,0	163	160	37,5	36,0	6,1	6,5	0,06	0,79
2	104	143	3,4	3,5	0,38	0,28	8,7	12,6	163	161	33,9	37,1	6,0	5,0	0,05	0,51
3	154	189	4,7	6,8	0,40	0,38	11,8	18,1	164	164	33,9	36,2	5,3	4,4	0,03	0,47
4	182	218	6,3	12,0	0,41	0,53	15,3	22,5	167	163	34,4	36,8	4,6	5,3	0,04	0,70
5	205	242	12,4	15,3	0,67	0,57	18,5	26,8	164	167	34,4	38,5	4,5	5,7	0,07	0,88
6	231	264	21,2	17,4	0,86	0,58	24,8	29,8	167	178	35,2	38,8	4,6	5,7	0,06	1,11
7	257	288	24,6	15,6	0,80	0,55	31,0	28,6	174	180	36,1	40,0	5,2	6,6	0,09	1,16
8	285	316	25,5	17,7	0,73	0,57	34,7	31,1	188	192	37,6	39,5	5,3	6,8	0,09	1,36
9	320	353	27,0	18,4	0,69	0,57	39,1	32,1	197	193	37,3	39,5	6,2	7,1	0,14	1,52
10	409	441	28,9	14,6	0,71	0,49	40,9	29,6	243	222	38,3	40,1	7,1	6,8	0,23	2,00
Alle enslige	216	248	15,4	12,2	0,57	0,46	26,9	26,3	183	181	35,9	38,3	5,5	6,0	0,09	1,05
Par (antall: 8 190):																
1		213	7,2	2,6	0,37	0,19	19,4	13,4	185	162	44,5	39,6	6,2	7,4	1,44	
2		323	14,3	4,4	0,53	0,27	27,1	16,3	184	162	43,4	37,9	5,4	7,2	1,76	
3		368	14,7	6,5	0,57	0,36	26,0	18,0	193	161	43,2	37,9	5,5	7,3	1,84	
4		409	18,9	9,5	0,64	0,46	29,4	20,5	186	168	43,5	38,4	5,8	7,4	2,16	
5		446	22,2	13,2	0,74	0,57	30,2	23,1	195	165	43,2	38,4	5,9	7,3	2,12	
6		482	25,8	18,7	0,77	0,68	33,5	27,4	199	175	44,1	38,9	6,4	8,0	2,11	
7		520	30,4	22,2	0,85	0,76	35,8	29,1	195	172	43,6	38,6	6,8	8,3	2,17	
8		560	34,5	26,5	0,91	0,84	37,8	31,6	212	177	43,2	38,2	7,8	9,3	2,10	
9		618	37,2	31,1	0,94	0,91	39,7	34,3	225	190	44,1	39,1	9,0	9,2	2,03	
10		799	40,3	34,7	0,96	0,95	41,9	36,6	313	222	44,3	39,5	11,6	11,8	1,97	
Alle par	474		24,6	16,9	0,73	0,60	33,8	28,3	215	181	43,7	38,6	7,0	8,3	1,97	

¹ Samtlige variable grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.3 Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Øst-Europa¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
Enslige (antall: 23 627):																
1	71	38	6,4	3,5	0,63	0,45	10,3	7,7	166	164	38,5	35,6	12,2	12,8	0,03	0,25
2	162	144	17,3	15,3	0,90	0,86	19,3	17,8	168	185	38,5	36,0	12,5	13,1	0,02	0,22
3	199	192	24,9	23,1	0,96	0,88	25,9	26,4	167	169	38,5	35,2	12,7	12,5	0,03	0,23
4	223	222	29,8	28,2	0,98	0,91	30,6	30,9	170	176	38,8	37,8	12,8	12,6	0,02	0,26
5	242	244	33,3	28,9	0,98	0,86	33,9	33,8	171	175	39,1	40,3	12,7	12,3	0,04	0,32
6	260	267	35,5	29,3	0,98	0,84	36,3	35,0	176	181	39,6	40,6	12,7	11,8	0,03	0,44
7	279	292	37,1	29,1	0,97	0,84	38,3	34,8	181	198	39,8	41,3	12,9	12,1	0,03	0,43
8	301	323	39,2	31,0	0,97	0,85	40,4	36,7	189	204	39,4	40,7	12,8	12,3	0,04	0,57
9	331	362	41,0	31,6	0,96	0,84	42,5	37,7	198	234	39,5	41,5	12,8	13,2	0,04	0,58
10	421	480	40,5	32,8	0,93	0,84	43,7	39,0	259	304	39,5	43,4	13,5	13,9	0,07	0,59
Alle enslige	249	256	30,5	25,3	0,92	0,82	33,0	31,0	185	200	39,1	39,2	12,7	12,7	0,03	0,39
Par (antall: 11 214):																
1	251	22,0	4,7	0,85	0,40	25,9	11,6	190	163	38,8	35,7	12,7	13,8	0,99		
2	342	31,7	7,8	0,93	0,55	34,0	14,3	195	161	37,9	34,9	13,0	14,1	1,14		
3	394	32,3	14,5	0,92	0,73	35,0	19,8	199	164	38,5	35,6	13,1	14,0	1,10		
4	439	32,5	19,9	0,92	0,84	35,1	23,9	207	166	39,0	35,9	13,2	13,9	1,04		
5	480	34,2	25,5	0,94	0,91	36,3	28,1	203	166	39,6	36,4	12,8	13,8	1,06		
6	520	36,0	28,6	0,96	0,93	37,4	31,0	211	176	40,4	36,8	12,9	13,9	1,10		
7	564	38,0	30,1	0,97	0,93	39,3	32,4	225	187	41,0	37,3	13,1	14,0	1,12		
8	621	38,3	32,5	0,97	0,95	39,5	34,3	247	199	42,5	38,0	13,5	14,6	1,19		
9	710	39,8	32,4	0,99	0,94	40,4	34,5	302	222	43,4	39,1	14,3	14,9	1,21		
10	1027	40,4	34,4	0,98	0,94	41,0	36,8	436	284	44,1	39,2	15,2	16,0	1,29		
Alle par	535	34,5	23,1	0,94	0,81	36,6	28,5	243	193	40,5	36,9	13,4	14,3	1,12		

¹ Samtlige variable grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.4 Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
Enslige (antall 14 446):																
1	52	53	4,3	5,4	0,40	0,46	10,7	11,7	201	183	40,5	38,1	11,3	12,9	0,03	0,17
2	197	192	22,1	24,9	0,91	0,95	24,3	26,1	187	183	38,5	34,5	12,1	13,1	0,02	0,16
3	246	237	31,1	30,3	0,95	0,93	32,7	32,5	198	185	39,5	37,7	12,1	12,7	0,03	0,20
4	274	268	34,1	32,2	0,94	0,94	36,0	34,3	198	201	39,9	40,4	12,4	13,4	0,03	0,29
5	299	293	35,5	32,1	0,94	0,90	37,8	35,6	209	205	40,6	42,4	12,7	13,6	0,05	0,29
6	326	318	36,8	34,8	0,95	0,94	38,7	37,2	225	222	41,2	42,8	12,8	14,2	0,06	0,29
7	355	342	37,4	34,5	0,94	0,94	39,7	36,8	237	232	41,4	43,5	14,0	14,5	0,07	0,36
8	394	371	37,1	34,4	0,92	0,92	40,4	37,4	262	251	41,2	44,1	14,4	15,3	0,08	0,41
9	460	416	37,8	32,6	0,92	0,87	40,9	37,3	316	277	42,7	45,7	15,1	15,6	0,08	0,37
10	768	614	41,5	38,0	0,99	0,94	42,0	40,3	573	427	44,9	45,2	16,3	16,7	0,11	0,42
Alle enslige	337	311	31,8	29,9	0,89	0,88	35,8	34,0	266	239	41,0	41,5	13,3	14,2	0,06	0,30
Par (antall: 16 268):																
1	333	20,1	11,2	0,73	0,58	27,6	19,4	238	186	45,6	43,0	12,8	12,8	0,99		
2	483	29,6	21,2	0,89	0,82	33,1	25,7	245	194	44,9	42,3	12,6	12,8	1,09		
3	548	33,7	26,2	0,95	0,89	35,4	29,3	250	203	44,8	42,4	12,9	13,2	1,21		
4	601	35,4	29,5	0,97	0,92	36,6	32,0	257	209	44,4	42,2	13,3	13,6	1,29		
5	653	37,1	30,9	0,98	0,94	37,7	32,7	274	221	44,5	42,4	13,9	14,2	1,33		
6	710	38,2	32,1	0,98	0,95	38,8	33,7	299	234	44,8	42,8	14,4	14,4	1,41		
7	776	38,8	33,3	0,99	0,96	39,2	34,5	330	252	44,6	42,8	14,7	14,7	1,39		
8	867	40,0	32,7	0,99	0,95	40,3	34,4	384	263	45,3	43,3	14,9	15,2	1,45		
9	1011	40,6	33,8	0,99	0,94	40,8	35,9	460	292	45,4	43,5	15,3	15,2	1,54		
10	1688	40,6	31,0	0,99	0,86	41,1	35,9	795	386	46,5	44,5	15,4	15,4	1,56		
Alle par	767	35,4	28,2	0,95	0,88	37,4	31,9	358	246	45,1	42,9	14,0	14,1	1,33		

¹ Samtlige variable grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.5 Deskriptiv statistikk, norskfødte med innvandrerforeldre¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 2 134):																
1	14	20	1,0	0,8	0,26	0,18	3,6	4,7	184	171	31,5	28,8	9,5	9,7	0,37	1,02
2	108	134	8,5	13,6	0,72	0,82	11,7	16,5	210	193	27,8	28,0	10,3	11,1	0,28	0,75
3	177	203	16,7	25,0	0,86	0,93	19,3	26,8	204	193	28,2	29,0	10,5	11,0	0,15	0,45
4	231	241	26,9	27,7	0,89	0,85	30,2	32,4	203	180	28,9	31,8	11,0	11,7	0,22	0,53
5	268	271	29,5	31,4	0,88	0,88	33,4	35,6	245	180	32,5	33,2	11,0	12,4	0,28	0,48
6	297	298	31,4	28,3	0,84	0,81	37,5	34,9	203	202	33,2	35,2	11,9	12,6	0,12	0,38
7	326	320	29,9	26,3	0,79	0,74	37,7	35,8	210	208	33,8	36,0	11,6	11,6	0,13	0,59
8	358	345	28,9	25,9	0,77	0,75	37,3	34,4	281	255	32,8	36,4	11,9	12,5	0,14	0,51
9	402	378	34,6	28,6	0,88	0,83	39,1	34,3	281	235	36,8	36,6	12,5	13,1	0,10	0,64
10	612	519	38,6	30,9	0,96	0,77	40,4	39,9	409	324	38,8	38,8	13,3	13,3	0,17	0,62
Alle enslige	279	273	24,6	23,9	0,79	0,76	31,3	31,5	250	216	32,4	33,4	11,4	11,9	0,20	0,60
Par (antall: 2 007):																
1	264	18,1	8,2	0,76	0,43	23,9	19,4	200	191	32,0	29,7	11,0	10,8	1,55		
2	394	27,6	12,6	0,87	0,63	31,7	20,1	195	177	33,7	31,0	11,7	10,4	1,64		
3	464	29,6	17,3	0,86	0,72	34,6	24,1	218	176	35,3	33,1	11,4	11,2	1,53		
4	512	33,6	23,7	0,95	0,86	35,4	27,8	245	176	36,4	33,8	11,2	12,1	1,50		
5	557	35,7	25,7	0,97	0,83	37,0	31,0	230	192	36,6	34,3	12,2	12,2	1,54		
6	605	37,0	30,0	0,96	0,91	38,5	33,0	249	202	38,7	36,2	12,9	13,2	1,48		
7	664	38,1	32,6	1,00	0,94	38,1	34,9	286	214	40,4	38,3	12,2	13,1	1,42		
8	725	39,3	32,1	0,99	0,96	39,9	33,6	323	233	41,0	38,7	13,8	14,0	1,56		
9	818	40,2	33,4	0,99	0,96	40,6	35,0	376	246	41,0	39,2	13,8	14,3	1,54		
10	1236	40,9	35,1	1,00	0,97	41,1	36,3	521	293	43,3	41,2	14,7	14,5	1,37		
Alle par	624	34,0	25,1	0,93	0,82	36,5	30,7	289	215	37,8	35,5	12,5	12,6	1,51		

¹ Samtlige variable grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.6 Deskriptiv statistikk, befolkningen for øvrig¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Arbeidsmarkedsutfall										Demografiske kjennetegn					
	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Ubetinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid (i arbeidstimer per uke)		Timelønn (i kr)		Alder (antall år)		Utdanning (antall år)		Antall barn (i alder 0-16 år)	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 424 470):																
1	124	160	8,8	16,7	0,55	0,75	15,9	22,2	258	228	38,3	38,0	11,5	11,7	0,07	0,37
2	245	248	26,7	28,1	0,87	0,88	30,6	32,1	214	191	39,9	42,5	11,7	11,9	0,06	0,33
3	280	273	29,2	27,3	0,84	0,81	34,8	33,8	211	196	41,7	44,2	11,9	12,1	0,07	0,34
4	305	292	28,0	27,3	0,78	0,80	36,1	34,1	221	205	41,7	44,9	12,0	12,5	0,08	0,34
5	327	311	26,2	26,8	0,74	0,79	35,4	34,1	229	213	42,3	44,6	12,0	12,8	0,08	0,38
6	347	329	27,1	25,2	0,77	0,76	35,2	33,3	236	219	42,7	44,5	12,0	12,8	0,08	0,40
7	372	347	30,0	25,5	0,80	0,76	37,4	33,5	255	226	43,6	45,4	12,6	12,9	0,11	0,42
8	407	369	31,4	27,1	0,81	0,79	38,9	34,3	277	238	44,4	45,9	12,9	13,4	0,13	0,50
9	462	406	32,9	27,0	0,83	0,78	39,8	34,7	315	257	44,5	46,9	13,3	13,7	0,15	0,52
10	717	548	39,5	29,7	0,95	0,82	41,4	36,4	454	335	45,3	46,6	14,1	14,2	0,18	0,58
Alle enslige	359	328	28,0	26,1	0,79	0,79	35,2	32,9	271	231	42,4	44,4	12,4	12,8	0,10	0,42
Par (antall: 308 619):																
1	407	19,5	13,3	0,69	0,62	28,2	21,5	280	193	49,2	46,1	11,8	11,6	0,72		
2	515	30,4	22,5	0,90	0,82	33,8	27,3	251	194	48,4	45,8	12,1	12,0	0,86		
3	565	34,3	26,4	0,95	0,89	36,0	29,8	254	199	47,5	45,0	12,6	12,5	1,01		
4	607	36,5	28,9	0,97	0,92	37,5	31,4	264	206	47,2	44,8	12,9	13,0	1,09		
5	648	37,6	30,7	0,98	0,94	38,3	32,6	278	213	47,0	44,6	13,2	13,5	1,17		
6	691	38,6	32,0	0,99	0,95	39,0	33,6	295	223	47,0	44,7	13,6	13,9	1,21		
7	743	39,4	32,9	0,99	0,96	39,7	34,3	316	233	47,1	45,0	13,9	14,2	1,24		
8	813	40,1	33,5	0,99	0,96	40,3	34,7	351	244	47,1	45,0	14,2	14,4	1,26		
9	929	40,8	34,1	1,00	0,97	40,9	35,3	412	265	47,3	45,2	14,6	14,7	1,30		
10	1479	40,9	33,8	0,99	0,95	41,1	35,6	600	323	48,2	46,1	14,8	14,8	1,29		
Alle par	740	35,8	28,8	0,95	0,90	37,8	32,1	333	231	47,6	45,2	13,4	13,5	1,12		

¹ Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Sysselsetting defineres som at personen jobber minst 1 time per uke. Ubetinget arbeidstilbud angir gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken samlet for de sysselsatte og de som er uten arbeid, mens betinget arbeidstilbud er gjennomsnittlig antall arbeidstimer i uken for de som er i arbeid. Timelønn angir gjennomsnittlig beregnet timelønn for de som er i arbeid. Utdanning angir gjennomsnittlig antall år i høyeste fullførte utdanning.

Tabell 2.3 presenter deskriptiv statistikk for innvandrere fra Øst-Europa.¹³ Blant innvandrere fra Øst-Europa finner vi nokså høye sysselsettingsrater; enslige kvinner (menn) har en sysselsettingsrate på 82 (92) prosent, mens gifte kvinner (menn) har tilsvarende på 81 (94) prosent. Enslige kvinner som er i arbeid har i gjennomsnitt noe høyere timelønn enn enslige menn som er i arbeid. Høyest variasjon i betinget arbeidstilbud, målt i arbeidstimer per uke, finner vi også blant de enslige kvinnene, der de som er i nederste inntektsdesil arbeider 7,7 timer per uke, mens de i øverste desil arbeider 39 timer per uke. Sammenliknet med de andre innvandrergруппene har innvandrere fra Øst-Europa litt færre barn og de er også noe yngre. Denne gruppen har også litt høyere fullført utdanning enn innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika samlet sett.

Tabell 2.4 presenter deskriptiv statistikk for innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania. Sammen med innvandrere fra Øst-Europa, har også denne innvandrergруппen en forholdsvis høy sysselsettingsgrad. Blant enslige kvinner, enslige menn og gifte kvinner er sysselsettingsraten på 88-89 prosent, mens gifte menn har en sysselsettingsrate på hele 95 prosent. For denne gruppen finner vi nokså betydelige timelønnsforskjeller på tvers av kjønn blant de yrkesaktive. Sterkest variasjon i arbeidstimer finner vi igjen blant enslige, mens gifte menn og kvinner arbeider i snitt 20-40 timer per uke på tvers av inntektsdesilene. Samlet sett kjennetegnes denne gruppen ved at de har i gjennomsnitt høyere fullført utdanning, er litt eldre og har litt færre barn enn de øvrige innvandrergруппene.

Tabell 2.5 presenter deskriptiv statistikk for norskfødte med innvandrerforeldre. Denne gruppen skiller seg ut ved at de i snitt er 10 år yngre enn befolkningen for øvrig. Sammenlikning av arbeidsmarkedsdeltakelsen for de forskjellige grupperne kan derfor være misvisende viss en ikke kontrollerer for forskjeller i aldersstruktur. Sammenliknet med innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika har norskfødte med innvandrerforeldre en betydelig høyere sysselsettingsrate; enslige kvinner (menn) har en sysselsettingsrate på 76 (79) prosent, mens gifte kvinner (menn) har en sysselsettingsrate på 82 (93) prosent. Videre har denne gruppen også i snitt høyere fullført utdanning. Disse forskjellene i observerbare karakteristika ved individene gjør det selvsagt viktig å ta hensyn til forhold som alder og utdanning i den empiriske analysen, da disse påvirker arbeidsmarkedsutfallene som vi studerer. Det blir gjort i denne studien.

Tilsvarende deskriptiv statistikk for den øvrige befolkningen uten innvandre-rbakgrunn er gitt i tabell 2.6. For den øvrige befolkningen finner vi en syssel-settingsrate på 79 prosent blant de enslige og 90 (95) prosent blant gifte kvinner (menn). Videre finner vi at det også er betydelige forskjeller i demografiske karakteristika, som alder, utdanning og antall barn, mellom den øvrige befolkningen og innvandrere fra Asia, Afrika, Sør-Amerika, og Øst-Europa, mens innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania har både arbeidsmarkeds-utfall og demografiske kjennetegn som likner mer på den øvrige befolkningen.

¹³ Som en forenkling vil vi her ikke presentere statistikk separat etter flyktningbakgrunn; resultatene presentert i kapittel 3-4 skiller imidlertid mellom innvandrere fra Øst-Europa med og uten flyktningbakgrunn. Dette skyldes delvis at flyktninger fra Øst-Europa utgjør en mindre gruppe fra innvandrere fra Øst-Europa; ca. 12 prosent av de enslige har flyktningbakgrunn, mens blant parene er denne andelen på nærmere 28 prosent.

Tabell 2.7 Andel mottakere av uføretrygd og dagpenger etter sivilstand og innvandringsgruppe

Innvandrerbakgrunn	Andel uføretrygdde ¹ (i prosent):				Andel dagpengemottakere ¹ (i prosent):			
	Enslige		Par		Enslige		Par	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	16,2	15,9	12,8	8,7	11,5	6,5	7,9	7,6
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn ²	10,9	12,3	15,5	10,5	15,6	5,6	12,8	8,5
Innvandrere fra Øst-Europa uten flyktningbakgrunn	1,3	6,4	4,9	3	26,9	11,4	14,9	9,4
Innvandrere fra Øst-Europa med flyktningbakgrunn	16,4	18,9	17,4	16,9	15,6	7,7	12,1	7,6
Innvandrere fra VENAO ²	5,5	8,3	3,8	6,3	12,2	6,1	6,1	5
Norskfødte med innvandrerforeldre	11,6	14	5	8,1	13,3	9,7	7,5	7,8
Befolkningen for øvrig	20	24,5	6,8	12,5	8,3	4,9	3,9	3,7
Alle befolkningsgrupper	18	23	7,1	12,2	9,9	5,2	4,7	4,1

¹ Personer som mottok uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger fra NAV i løpet av desember 2010 regnes her som uføretrygdde. Personer registrert som helt arbeidsledige, delvis sysselsatte eller arbeidssøkere på tiltak og som minst én gang i løpet av 2011 fikk utbetalt dagpenger regnes her som dagpengemottakere.

² «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika. «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.

Tabell 2.7 viser omfanget av trygdemottak, målt ved andel uføretrygdde og andel dagpengemottakere, blant personer som inngår i analyseutvalget. For analyseutvalget samlet finner vi en ganske høy andel uføretrygdde, særlig blant enslige kvinner (23 prosent) og enslige menn (18 prosent), mens uføreandelene blant gifte kvinner (12,2 prosent) og gifte menn (7,1 prosent) er betydelig lavere. Disse andelene gjenspeiler i stor grad forskjeller i uføreandelene etter sivilstand og kjønn for personer uten innvandrerbakgrunn. Blant innvandrere finner vi de laveste uføreandelene blant innvandrere fra Øst-Europa uten flyktningbakgrunn (1,3 prosent for enslige menn og 6,4 prosent for enslige kvinner) og fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania (3,8 prosent for gifte menn og 8,3 prosent for enslige kvinner). Uføreandelene er høyest blant innvandrere fra Øst-Europa med flyktningbakgrunn (mellom 16,4 og 18,9 prosent), og deretter følger innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, og norskfødte med innvandrerforeldre. Til forskjell fra mottak av uføretrygd, finner vi at innvandrere er klart overrepresentert blant mottakere av dagpenger. Vi finner de høyeste andelene av dagpengemottakere blant innvandrere fra Øst-Europa uten flyktningbakgrunn (9,4 prosent for gifte kvinner og 26,9 prosent for enslige menn); etterfulgt av innvandrere fra Øst-Europa med flyktningbakgrunn, innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika, norskfødte med innvandrerforeldre, og dernest innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.

3. Mikroøkonomisk modell for arbeidstilbud

Før vi går nærmere inn på egenskapene til det økonomiske modellverktøyet som benyttes i denne studien gir vi en kort beskrivelse av hva standard økonomisk teori sier om hvordan arbeidstilbudsatferden til et enkelt individ avhenger av de økonomiske rammebetingelsene, gitt ved timelønn, utformingen av skattesystemet, og arbeidsuavhengige inntekter, dvs. kapitalinntekter og overføringer. En økning i timelønn fører til at fritid blir et relativt dyrere gode sammenlignet med andre forbruksgoder. Dette trekker entydig i retning av økt arbeidstilbud. Denne effekten kalles *substitusjonseffekten*. På den annen side innebærer økt lønn at folk får bedre råd. Dette gir folk anledning til å opprettholde sitt materielle forbruk selv om de reduserer arbeidstilbudet. Dette kalles *inntektseffekten*. Det er derfor et empirisk spørsmål om arbeidstilbudet vil øke eller falle når reallønn etter skatt øker. Derimot vil økning i arbeidsuavhengige inntekter entydig redusere arbeidstilbudet når vi forutsetter at fritid er et såkalt *normalt* gode, dvs. et gode man ønsker mer av når man får bedre råd.

3.1. Preferanser og jobbmuligheter

De empiriske modellene som denne analysen bygger på er avledet fra mikroøkonomisk teori for tilbud av arbeid. Preferansene for konsum og fritid er representert ved en nyttefunksjon som avhenger av individets eller ekteparets forbruksmuligheter (summen av inntekt etter skatt og overføringer) og kvinnens og mannens fritid. Med fritid menes her tid brukt til andre aktiviteter enn lønnet arbeid. Preferansene for konsum for enslige avhenger av innvandrerbakgrunn og kjønn, mens preferansene for fritid i tillegg avhenger av alder og antall barn. Nyttefunksjonene til ektefellene/samboerne er representert ved funksjoner av parets forbruk (lik inntekt etter skatt) og kvinnens og mannens fritid, som på samme måte som for enslige avhenger av innvandrerbakgrunn, antall barn og ektefellenes alder. I tillegg har vi inkludert et samspillsledd mellom fritiden til ektefellene.

Husholdene forutsettes å tilpasse seg slik at nyttefunksjonene maksimeres med hensyn på valg av jobb, gitt en økonomisk budsjettbetingelse og gitt jobbmulighetene. Individenes/husholdenes valg av jobb vil også omfatte valget av å stå utenfor arbeid og utelukkende leve på kapital- og/eller trygdeinntekter. Budsjettbetingelsen sier hvor stor inntekt husholdet har til disposisjon til konsum ved ulike valg av jobber. Denne tilnæringsmåten innebærer at husholdene veier nytten av økt disponibel inntekt mot nytten av fritid. Reglene i skatte- og overførings-systemet bestemmer hvor mye individene har til disposisjon etter at skattene er trukket fra og overføringene er lagt til. Individenes budsjettbetingelse avhenger dermed både av skattesatser ved ulike valg av arbeidstid og dermed arbeidsinntekt, kontantoverføringer som blant annet barnetrygd, og arbeidsrelaterte overføringer som oppstår ved tap av eller fravær fra arbeid (arbeidsledighetstrygd, uføretrygd, sosialhjelp, osv.).

Mulige jobbalternativer er karakterisert ved lønn pr. time og antall timer arbeidet og om jobben er i offentlig eller privat sektor. I tillegg vil jobbene ha andre karakteristika (type arbeidsoppgaver, læringsmuligheter, arbeidsmiljø, reisetid til jobben, osv.) som kan få betydning for individenes valg. Dette betyr at individene ikke nødvendigvis velger den jobben som har høyest timelønn. Tilgjengelige data inneholder ikke all informasjon om preferansene og jobbmulighetene, og derfor blir både preferansene og jobbmulighetene behandlet som stokastiske variable. I estimeringen av modellen tillates de ukjente parameterne i fordelingen til både preferanser og jobbmuligheter å være avhengige av individkjennetegn og markedsforhold. Arbeidstilbudsmodellene som denne artikkelen bygger på har derfor tatt hensyn til at folk er forskjellige både med hensyn til kvalifikasjoner og preferanser og at jobbmulighetene vil kunne avhenge av individkjennetegn og markedsforhold.

Individenes preferanser og kvalifikasjoner antas som regel å være gitte på kort sikt, slik at deres muligheter på arbeidsmarkedet bestemmes fra etterspørselssiden i økonomien. Etterspørselen kommer fra både private bedrifter og offentlig sektor mens skatte- og overføringssystemet fastsettes av myndighetene. Arbeidstidene og lønnssetningene er forutsatt bestemt av forhandlinger mellom fagforeninger og bedrifter, av bedriftenes teknologi og av offentlig lovgivning.

Strukturen i skattesystemet kan i en del tilfeller føre til at arbeidstilbudet går fra null timer til lang deltid eller fulltid som følge av en skattereform. Betydningen av slike hopp for det samlede arbeidstilbudet forsterkes av at individene i praksis i liten grad kan finjustere sitt tilbud av arbeidstimer. I stedet må de vanligvis velge mellom jobber som innebærer en begrenset meny av arbeidstider. Eksempelvis er halvtids- og særlig heltidsjobber sterkt overrepresentert blant de jobbmulighetene individene kan velge blant. Kraftige hopp i arbeidstilbudet som følge av en skattereform er tidligere funnet i simuleringer på norske data av Aaberge, Dagsvik, og Strøm (1995), Aaberge, Colombino og Strøm (2000), og Aaberge og Colombino (2006, 2012). De to førstnevnte arbeidene fokuserer utelukkende på arbeidstilbudet til yngre ektepar/samboende og er basert på data fra hhv. 1979 og 1986, mens de to sistnevnte arbeidene dekker hele populasjonen i alderen 20-62 år og er basert på data fra 1994. Styrken i disse studiene er den rigorøse modelleringen av husholdenes atferd på arbeidsmarkedet som fanger opp både kompleksiteten i skattereglene, uobserverbare forhold som har betydning for tilpasningen til det enkelte hushold, samt rasjoneringsmekanismer som begrenser arbeidstilbydernes muligheter til selv å velge lengden på arbeidsdagen.

I denne analysen estimerer vi tilsvarende arbeidstilbudsmodeller for enslige kvinner og menn og ektepar/samboere i alderen 22-61 år. Modellene for enslige kvinner og menn og ektepar/samboere innenfor hver gruppe er imidlertid estimert simultant fordi parameterne som beskriver jobbmulighetene er felles for kvinner og menn. Vi viser til vedlegg B for en presis matematisk beskrivelse av disse modellene. Effektene av variablene som benyttes for å fange opp heterogenitet i preferanser og jobbmuligheter gis i tabellene B.1-B.8 i vedlegg B. Estimeringsresultatene virker rimelige og gir forventede fortegn på parameterne, selv om modellene til sammen inneholder 409 parametere.

3.2. Empiriske arbeidstilbudselastisiteter

Lønns- og inntektselastisitetene for hvert individ er bestemt ved å bruke modellen (estimert nyttefunksjon og valgmengde) til å simulere arbeidstilbudseffekten av å øke henholdsvis timelønningene i de jobbene som inngår i valgmengden og arbeidsuavhengige inntekter (kapitalinntekter og overføringer) med 10 prosent. Deretter deler vi arbeidstilbudseffektene på 10, slik at elastisitetene kan tolkes som effekter av økninger i timelønn eller arbeidsuavhengige inntekter på 1 prosent. *Inntektselastisiteten* gir dermed prosentvis økning i antall tilbudte arbeidstimer som følge av en økning i arbeidsuavhengige inntekter på 1 prosent. Tilsvarende gir *lønnselastisiteten* prosentvis økning i antall tilbudte arbeidstimer som følge av en økning i timelønningen på 1 prosent. Med lønnselastisitet vil vi her mene en ubetinget og ukompensert lønnselastisitet. Elastisiteten er ubetinget når vi tar hensyn til både det binære valget «yrkesdeltaking eller ikke», og valget av antall timer gitt yrkesdeltaking. Elastisiteten er ukompensert (Cournot-elastisitet) i den forstand at vi tar hensyn til at en lønnsendring har både en substitusjonseffekt og en inntektseffekt.

Ved å summere de individuelle responsene for personer i alderen 22-61 år finner vi en total arbeidstilbudselastisitet i form av arbeidstimer (ubetinget) på 0,06, dvs. at en økning i bruttotimelønn for personer i alderen 22-61 år på 1 prosent vil gi en økning i tilbudte arbeidstimer på 0,06 prosent. Dette viser at den totale effekten av økt timelønn på arbeidstilbudet er ubetydelig. Tabellene 3.1 og 3.2 viser imidlertid

at det er store variasjoner bak disse aggregerte elastisitetene, både mellom kvinner og menn, gifte og enslige, og ikke minst innad i hver av disse gruppene, avhengig av nivået på inntekt etter skatt og av innvandrerbakgrunn.

Sammenlignet med tilsvarende resultater for 70-, 80- og 90-tallet finner vi at arbeidstilbudsatferden til kvinner og menn er blitt mer lik over tid, selv om elastisitetene for gifte kvinner fra innvandrergruppene er betydelig høyere enn for mennene. Dette må sees i sammenheng med at mange kvinner fra innvandrergruppene ikke er i jobb eller jobber få timer og derfor har stort potensial for å øke arbeidstilbudet, mens de fleste kvinnene fra den øvrige befolkningen jobber heltid eller lang deltid. Elastisitetene for enslige og par i tabell 3.1 viser det samme mønsteret som framkom i studiene med data fra 1979, 1986 og 1994, men tallverdien av elastisitetene er betydelig mindre og sammenfaller i stor grad med resultatene fra 2006 (Bhuller og Aaberge, 2012a). Denne utviklingen er som forventet, og kan skyldes økning i utdanningsnivået og en formidabel reallønnsvekst de siste 20 årene. En betydelig større andel av de gifte kvinnene er sysselsatt i 2011 enn de var i 1994, noe som gjør at potensialet for ytterligere økning i arbeidstilbudet har blitt mindre. Resultatene fra 1979, 1986 og 1994 viser at utviklingen gradvis har gått i denne retningen. Større grad av likhet i utdanning blant kvinner og menn og sjenerøse permisjonsordninger for småbarnsforeldre har også bidratt til at fedrene har tatt foreldrepermisjon fra jobben og blitt mer involvert i tjenesteproduksjonen i hjemmet. Dette kan ha bidratt til å svekke arbeidstilbudet blant denne gruppen.

Tabell 3.1 Arbeidstilbudselastisiteter etter inntektsdesil¹

Sivilstand/Inntektsdesil	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Timelønnselastisiteter						Inntektselastisiteter					
			Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid	
			Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):														
1	179	193	1,78	0,95	0,58	0,38	1,12	0,55	-0,5	-0,5	-0,17	-0,2	-0,33	-0,3
2	234	241	0,11	0,03	0,06	0,02	0,04	0	-0,91	-0,75	-0,42	-0,36	-0,51	-0,41
3	264	265	0	-0,01	0,01	0	-0,02	-0,02	-0,94	-0,85	-0,44	-0,38	-0,52	-0,49
4	292	286	-0,02	-0,05	0	0	-0,02	-0,05	-1,01	-0,89	-0,45	-0,37	-0,58	-0,53
5	318	307	-0,04	-0,06	0	0	-0,05	-0,06	-1,09	-1,06	-0,48	-0,42	-0,64	-0,67
6	344	326	-0,09	-0,08	0	0	-0,09	-0,08	-1,15	-1,13	-0,49	-0,42	-0,69	-0,73
7	370	348	-0,11	-0,12	0	0	-0,1	-0,12	-1,32	-1,28	-0,55	-0,46	-0,81	-0,85
8	399	371	-0,13	-0,16	0	0	-0,12	-0,16	-1,46	-1,45	-0,6	-0,49	-0,91	-1
9	443	400	-0,15	-0,19	0	0	-0,14	-0,19	-1,26	-1,62	-0,47	-0,52	-0,83	-1,16
10	604	495	-0,19	-0,24	0	0	-0,19	-0,23	-1,28	-1,43	-0,42	-0,4	-0,89	-1,07
Alle enslige	345	323	0,01	-0,04	0,05	0,03	-0,03	-0,07	-1,14	-1,14	-0,46	-0,41	-0,71	-0,76
Par (antall: 339 146):														
1		348	1,29	1,92	0,36	0,64	0,89	0,64	0,96	0,96	0,23	0,21	0,69	0,21
2		468	0,15	0,22	0,02	0,04	0,12	0,04	0,09	-0,11	-0,05	-0,2	0,14	-0,2
3		530	0,08	0,1	0,01	0,02	0,07	0,02	-0,09	-0,34	-0,08	-0,23	-0,01	-0,23
4		579	0,04	0,06	0	0,01	0,04	0,01	-0,21	-0,47	-0,13	-0,26	-0,08	-0,26
5		623	0,02	0,02	0	0	0,02	0	-0,31	-0,57	-0,14	-0,27	-0,17	-0,27
6		668	0,01	0	0	0	0,01	0	-0,37	-0,64	-0,14	-0,28	-0,23	-0,28
7		716	0	0	0	0	0	0	-0,45	-0,73	-0,15	-0,26	-0,31	-0,26
8		774	0	-0,01	0	0	0	0	-0,5	-0,8	-0,15	-0,26	-0,36	-0,26
9		859	-0,01	-0,02	0	0	0	0	-0,57	-0,87	-0,16	-0,29	-0,42	-0,29
10		1215	0	0	0	0	0	0	-0,59	-0,93	-0,14	-0,28	-0,46	-0,28
Alle par	678		0,11	0,13	0,03	0,05	0,07	0,05	-0,26	-0,54	-0,09	-0,22	-0,17	-0,22

¹ Elastisitetene beregnes og grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av predikert inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1-B.3 i vedlegg B. Timelønnselastisiteten for ubetinget arbeidstilbud angir prosentvis endring i ubetinget arbeidstilbud ved en økning av timelønnen med 1 prosent, mens inntektselastisiteten angir endringen som vil finne sted ved en økning i arbeidsuavhengig inntekt med 1 prosent. Tilsvarende beregnes elastisiteter for yrkesdeltakelse og betinget arbeidstilbud.

Tabell 3.2 viser hvordan de aggregerte elastisitetene varierer med kjønn, sivilstatus og innvandrerbakgrunn. Som i 2006 finner vi at arbeidstilbudselastisitetene er større blant innvandrergruppene enn i den øvrige befolkningen. Dette kan ha sammenheng med større potensial for å øke arbeidstilbudet, siden observert deltakelse i arbeidsmarkedet er betydelig lavere blant innvandrergruppene. Ved å dekomponere de samlede elastisitetene i henholdsvis deltakelseselastisitet og arbeidstidselastisitet finner vi at arbeidstidsresponsene for gifte/samboende er mer påvirket av endringer i timelønn enn beslutningen om å jobbe, viss en tilhører den delen av befolkningen som ikke har innvandrerbakgrunn. For innvandrere er bildet mer sammensatt og resultatene varierer med innvandrerbakgrunn. Uavhengig av sivilstand finner vi som i 2006 at lønnselastisitetene er relativt store i den første inntektsdesilen og deretter faller de betydelig med inntektens størrelse. Dette er også i samsvar med resultater i studier basert på data fra 70-, 80- og 90-tallet, men mens de høytlønnete tidligere hadde små positive lønnselastisiteter har de nå negative lønnselastisiteter. Det samme var tilfelle i 2006. Som i 2006 finner vi at inntektselastisitetene for alle innvandrergrupper unntatt de som kommer fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania er høyere enn for den øvrige befolkningen. Inntektselastisitetene for disse gruppene drives både av deltakelses- og arbeidstidsbeslutninger. Dette innebærer at en økning av arbeidsfrie inntekter vil føre til en betydelig reduksjon i arbeidstilbud for disse gruppene, og denne reduksjonen vil komme både gjennom reduksjon i yrkesdeltakelse og reduksjon i arbeidstid.

Tabell 3.2 Arbeidstilbudselastisiteter etter innvandrerbakgrunn¹

Sivilstand/Innvandrerbakgrunn	Inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Timelønnselastisiteter						Inntektselastisiteter					
			Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):														
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	318	295	0,02	0	0,06	0,11	-0,03	-0,11	-1,44	-2,04	-0,78	-1,35	-0,71	-0,8
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn**	287	275	-0,05	0	0,06	0,1	-0,11	-0,1	-2,28	-3,33	-1,42	-2,67	-0,99	-0,9
Innvandrere fra Øst-Europa uten flyktningbakgrunn	294	300	-0,07	-0,08	0,02	0,05	-0,1	-0,13	-1,14	-1,25	-0,46	-0,76	-0,71	-0,52
Innvandrere fra Øst-Europa med flyktningbakgrunn	292	290	0,04	-0,08	0,13	0,04	-0,09	-0,13	-2,54	-1,79	-1,65	-1,08	-1,05	-0,79
Innvandrere fra VENA0 ² Norskfødte med innvandrerforeldre	345	329	0,04	0,02	0,07	0,07	-0,03	-0,04	-0,7	-0,89	-0,27	-0,4	-0,44	-0,5
Befolkningen for øvrig	352	326	0,02	-0,04	0,05	0,02	-0,02	-0,07	-1,08	-1,05	-0,41	-0,31	-0,69	-0,76
Alle enslige	345	323	0,01	-0,04	0,05	0,03	-0,03	-0,07	-1,14	-1,14	-0,46	-0,41	-0,71	-0,76
Par (antall: 339 146):														
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	576		0,16	0,23	0,08	0,19	0,07	0,04	-0,43	-1,01	-0,18	-0,65	-0,25	-0,4
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn ²	509		0,11	0,15	0,08	0,12	0,03	0,02	-0,53	-1,25	-0,25	-0,89	-0,29	-0,43
Innvandrere fra Øst-Europa uten flyktningbakgrunn	549		0,18	0,42	0,07	0,31	0,11	0,1	-0,2	-0,73	-0,06	-0,39	-0,14	-0,36
Innvandrere fra Øst-Europa med flyktningbakgrunn	525		0,11	0,14	0,05	0,09	0,06	0,05	-0,53	-0,73	-0,35	-0,43	-0,19	-0,32
Innvandrere fra VENA0 ² Norskfødte med innvandrerforeldre	687		0,17	0,25	0,05	0,1	0,11	0,15	-0,16	-0,5	-0,05	-0,23	-0,11	-0,28
Befolkningen for øvrig	617		0,15	0,37	0,05	0,16	0,1	0,2	-0,23	-0,49	-0,06	-0,28	-0,17	-0,21
Befolkningen for øvrig	691		0,1	0,12	0,03	0,04	0,07	0,07	-0,26	-0,52	-0,09	-0,19	-0,17	-0,33
Alle par	678		0,11	0,13	0,03	0,05	0,07	0,05	-0,26	-0,54	-0,09	-0,22	-0,17	-0,22

¹ Elastisitetene beregnes og grupperes etter desil i fordelingen av inntekt etter skatt i 2011. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av predikert inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1-B.3 i vedlegg B. Timelønnselastisiteten for ubetinget arbeidstilbud angir prosentvis endring i ubetinget arbeidstilbud ved en økning av timelønnen med 1 prosent, mens inntektselastisiteten angir endringen som vil finne sted ved en økning i arbeidsuavhengig inntekt med 1 prosent. Tilsvarende beregnes elastisiteter for yrkesdeltakelse og betinget arbeidstilbud.

² AASA angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika. VENA0 angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.

4. Virkninger av å innføre jobbskattefradrag

I dette kapitlet presenterer vi virkningene av to hypotetiske reformer for jobbskattefradrag. Resultatene baserer seg på at de estimerte preferanse- og mulighetsparametere er *politikk-invariante*, som betyr at individenes preferanser og muligheter forutsettes upåvirket av utformingen av skattesystemet. Dette gjør det mulig for oss å bruke de estimerte arbeidstilbudsmodellene, beskrevet nærmere i vedlegg B, til å simulere individenes arbeidstilbudsbeslutninger for hver av de to skattereformene. Nedenfor vil vi presentere reformeffektene på sysselsettingsgrad, arbeidstid (betinget og ubetinget), inntektskatt og inntekt etter skatt for grupper etter inntektsnivå (inntektsdesil). I tillegg presenterer vi resultater for innvandrere etter landbakgrunn, for norskfødte med innvandrerforeldre, og for befolkning for øvrig etter kjønn og sivilstatus. Siden store endringer i skattesystemet kan føre til store endringer i arbeidstilbudet, har vi også tallfestet effekten på det offentlige budsjett som følge av endringer i inntektskatt, arbeidsgiveravgift, merverdiavgift, og kontantoverføringer.¹⁴

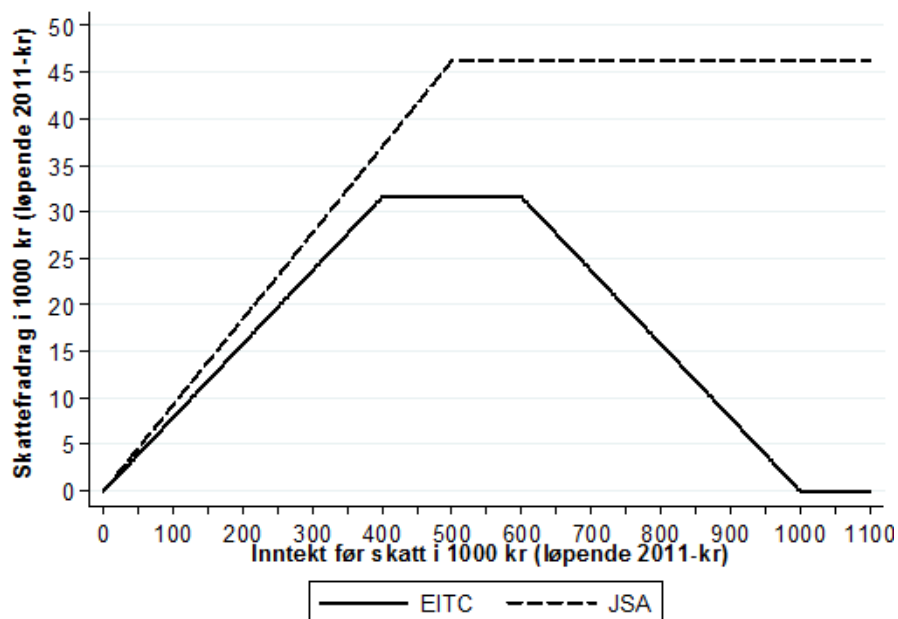
4.1. Skattefradrag for arbeidsinntekt

Figur 4.1 viser skattefradragene for den amerikanske og den svenske varianten av jobbskattefradrag. I EITC-reformen utgjør skattefradraget 7,9 prosent av arbeidsinntekten opp til kr 400 000, og kr 31 600 (7,9 prosent av kr 400 000) for inntekter mellom kr 400 000 og 600 000. Deretter utfases skattefradraget for arbeidsinntekter frem til kr 1 million, med et skattefradrag lik $0,079 * (\text{kr } 1\,000\,000 - \text{lønnsinntekt})$ for inntekter mellom kr 600 000 og kr 1 000 000. I JSA-reformen utgjør skattefradraget 9,25 prosent av arbeidsinntekten opp til kr 500 000. For arbeidsinntekter over kr 500 000 oppnås et maksimalt skattefradrag lik kr 46 250 ($\text{kr } 500\,000 * 0,0925$).

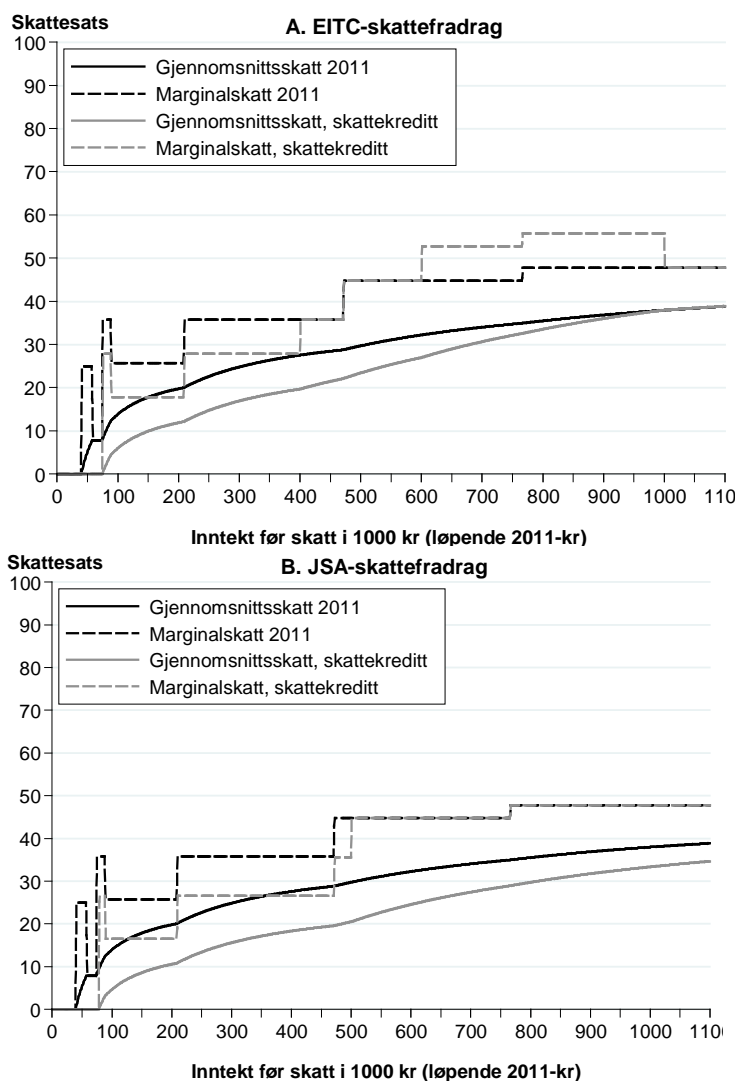
Figur 4.2 viser hvordan marginalskattesatsene og gjennomsnittsskatten blir påvirket av de to jobbskattefradragene. Den heltrukne svarte kurven viser gjennomsnittsskattesatsen etter inntektsnivå for skattesystemet i 2011 uten jobbskattefradrag, mens den stiplede svarte kurven viser de tilsvarende marginalskattesatsene. EITC-systemet – med et skattefradrag på 7,9 prosent av arbeidsinntekter opp til kr 400 000, som utfases for inntekter mellom kr 600 00 og kr 1 000 000 – gir lavere marginalskattesatser for inntekter opp til kr 400 000, uendret marginalskattesats for inntekter i intervallet (400 000, 600 000), høyere marginalskattesatser for inntekter i intervallet (600 000, 1 000 000) og uendrede satser for inntekter over kr 1 000 000. Dette betyr at gjennomsnittsskatten på inntekter under kr 1 000 000 vil bli redusert, mens den vil være uendret for inntekter over kr 1 000 000. For JSA-systemet vil marginalskattene bli redusert for inntekter opp til kr 500 000, mens inntekter over dette nivået vil få uendret marginalskatt. Men siden også de med inntekter over kr 500 000 vil nyte godt av skattefradraget for den delen av inntekten som er under kr 500 000 vil gjennomsnittsskatten gå ned for alle inntektsnivåer.

¹⁴ Arbeidstilbudsmodellen tillater at det offentlige utbetalinger til kontantoverføringer som arbeidsledighetstrygd, uføretrygd, overgangsstønning, økonomisk sosialhjelp, bostøtte, og kontantstøtte kan endres ved at individene endrer deres arbeidstidsvalg og trygdemottak på grunn av endringer i skatte- og overføringssystemet. Spesifikt tillater vår modell at utstrømning og utnyttelsesgraden av disse trygdeordningene kan endres, mens innstrømning er uendret. Overføringer som barnetrygd, fødsels- og omsorgspenger, sykepenger, og grunn- og hjelpestønning holdes også uendret i analysen.

Figur 4.1 Skattefradrag for lønnsinntekt etter amerikansk (EITC) og svensk modell (JSA)

Figur 4.2 Skattesatser for lønnsinntekt med og uten skattefradrag

Kommentar: Figuren viser gjennomsnittsskatt og marginalsatt både for skattesystemet i 2011 og etter reformen. Minstefradraget tas med i beregningene, slik at skattesatserne presenteres som andel av inntekt før skatt (bruttoinntekt) i 1000 kr i 2011.

4.2. EITC-reformen

Tabell 4.1 viser prosentvise endringer i arbeidstilbud, inntekt etter skatt og inntektsskatt ved innføringen av en amerikansk versjon av skattefradrag på arbeidsinntekt for personer i alderen 22-61 år etter kjønn og sivilstatus. Innføringen av denne reformen øker det samlede arbeidstilbudet med 0,3 prosent, selv om arbeidstilbudet for enslige kvinner og menn synker med 0,4 prosent. Hovedgrunnen til at responsen for enslige er markant forskjellig fra responsen for par er at de estimerte preferanseparameterne impliserer at enslige har sterkere preferanser for fritid enn personer som lever i parforhold. Fra tabell 4.2 ser vi at enslige innvandrere eller enslige blant den øvrige befolkningen reduserer arbeidstilbudet som følge av innføringen av EITC-systemet for skattefradrag, mens gifte/samboende kvinner og menn i alle innvandrergруппene og den øvrige befolkningen øker arbeidstilbudet.

Tabell 4.1 Effekter av EITC-skattefradrag etter inntektsdesil¹

Sivilstand/ Inntektsdesil	Predikert inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Endringer i arbeidstilbud, inntektsskatt, og inntekt etter skatt (i %)									
			Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Inntekts- skatt		Inntekt etter skatt	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):												
1.	179	193	18,4	10,7	6,0	4,2	11,7	6,2	-12,2	-23,7	14,1	11,8
2.	234	241	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0	-29,4	-29,9	8,9	8,8
3.	264	265	-0,5	-0,3	-0,1	0,0	-0,5	-0,3	-28,5	-29,1	8,6	8,5
4.	292	286	-0,8	-0,6	-0,2	0,0	-0,6	-0,5	-27,7	-28,5	8,2	8,2
5.	318	307	-1,0	-0,7	-0,1	0,0	-0,9	-0,7	-26,0	-27,6	7,3	7,5
6.	344	326	-1,5	-1,0	-0,2	-0,0	-1,3	-1,0	-24,5	-26,4	6,2	6,8
7.	370	348	-1,5	-1,3	-0,1	-0,0	-1,3	-1,3	-22,6	-24,7	5,5	6,1
8.	399	371	-1,5	-1,6	-0,1	-0,0	-1,4	-1,5	-21,1	-23,1	4,7	5,4
9.	443	400	-2,3	-1,7	-0,1	0,0	-2,1	-1,7	-18,9	-21,6	2,0	4,6
10.	604	495	-3,4	-3,0	-0,1	-0,0	-3,3	-2,9	-14,1	-17,8	-3,4	0,4
Alle enslige	345	323	-0,4	-0,4	0,4	0,4	-0,8	-0,8	-21,2	-24,0	4,8	6,1
Par (antall: 339 146):												
1.		348	14,6	18,3	5,3	5,8	8,8	11,8	-5,7	-9,2	19,3	
2.		468	1,5	1,2	0,8	0,0	0,7	1,2	-27,7	-23,8	10,6	
3.		530	0,5	0,8	0,4	0,0	0,1	0,8	-27,6	-22,1	9,7	
4.		579	0,1	0,8	0,2	-0,1	-0,1	0,8	-26,3	-19,9	9,2	
5.		623	-0,1	0,7	0,1	-0,1	-0,2	0,8	-24,3	-18,7	8,6	
6.		668	-0,4	0,7	0,1	0,0	-0,5	0,7	-22,6	-17,1	7,9	
7.		716	-0,6	0,4	0,0	-0,1	-0,7	0,5	-20,6	-15,6	7,0	
8.		774	-1,0	0,0	0,0	-0,3	-1,0	0,2	-18,7	-13,9	5,6	
9.		859	-1,5	-0,4	0,0	-0,3	-1,5	-0,1	-15,9	-12,2	3,4	
10.		1215	-2,2	-1,2	0,0	-0,4	-2,2	-0,9	-10,3	-12,3	0,4	
Alle par		678	0,5	1,2	0,6	0,3	-0,1	0,9	-18,5	-16,0	6,7	

¹ Alle utfallsvariablene grupperes etter desil i fordelingen av predikert inntekt etter skatt før skattereformen. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av predikert inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1-B.8 i vedlegget. Skattefradraget utgjør 7,9 prosent av arbeidsinntekten opp til kr 400 000, og kr 31 600 (7,9 prosent av kr 400 000) for inntekter mellom kr 400 000 og 600 000. Deretter utfases skattefradraget for arbeidsinntekter frem til kr 1 million, med et skattefradrag lik 0,079*(kr 1 000 000 - lønnsinntekt) for inntekter mellom kr 600 000 og kr 1 000 000. Tallene viser prosentvise endringer i arbeidstilbud, skatteproveny, og inntekt etter skatt.

Den positive effekten blant ektepar/samboende skyldes hovedsakelig den relative sterke effekten blant de 10 prosent med lavest disponibel inntekt før skatteendringen (tabell 4.1). Som vi har påpekt i kapittel 2.3 er det også denne gruppen som har størst potensial for å øke arbeidstilbudet. For ektepar/samboere i inntektsdesilene 2-4 finner vi en svak økning i arbeidstilbudet, mens for de resterende ektepar-desilene finner vi nedgang i arbeidstilbudet blant menn. For kvinnene tilhørende ektepar-desilene 5-7 er det en svak økning i arbeidstilbudet, mens det avtar for de kvinnene som tilhører de to høyeste ektepar-desilene. Som vist i tabell 4.2 er det et tilsvarende mønster blant enslige menn, mens arbeidstilbudsresponsen til enslige kvinner ligner mer på responsen til enslige menn enn gifte/samboende kvinner.

EITC-reformen fører til at alle gruppene bortsett fra den rikeste 10 prosenten blant enslige menn får økt inntekt etter skatt. Den prosentvise økningen er større desto mindre inntekten var før skattereformen og skyldes både den direkte og den indirekte effekten av skattefradraget. Den største økningen finner vi for de 10 prosent fattigste ekteparene/samboerne. For denne gruppa øker den disponible inntekten med 19,3 prosent, hovedsakelig som følge av den sterke økningen i arbeidstilbudet.

Tabell 4.2 Effekter av EITC-skattefradrag etter innvandrerbakgrunn¹

Sivilstand/ Innvandrerbakgrunn	Predikert inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Endringer i arbeidstilbud, inntektsskatt, og inntekt etter skatt (i %)									
	Menn	Kvinner	Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Inntekts- skatt		Inntekt etter skatt	
			Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):												
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	318	295	-0,3	-0,1	0,3	1,1	-0,7	-1,2	-23,4	-26,6	5,2	6,2
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn**	287	275	-1,7	-0,2	-0,1	1,0	-1,7	-1,2	-27,9	-27,5	4,6	5,4
Innvandrere fra Øst- Europa _uten flyktningbakgrunn	294	300	-2,0	-1,2	-0,2	0,4	-1,8	-1,7	-29,0	-27,8	4,4	6,0
Innvandrere fra Øst- Europa _med flyktningbakgrunn	292	290	-1,0	-1,0	0,6	0,6	-1,6	-1,5	-26,6	-27,2	4,8	6,0
Innvandrere fra VENAO**	345	329	-0,4	-0,1	0,5	0,7	-0,9	-0,8	-21,9	-23,6	4,6	6,2
Norskfødte med innvandrereforeldre	318	307	-1,1	0,0	0,2	0,8	-1,3	-0,8	-24,7	-26,7	4,0	5,7
Befolkningen for øvrig	352	326	-0,2	-0,4	0,5	0,3	-0,7	-0,7	-20,5	-23,8	4,8	6,1
Alle enslige	345	323	-0,4	-0,4	0,4	0,4	-0,8	-0,8	-21,2	-24,0	4,8	6,1
Par (antall: 339 146):												
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	576		2,0	2,0	1,6	1,3	0,5	0,6	-20,8	-18,5		7,9
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn**	509		1,7	0,8	1,3	0,6	0,3	0,2	-23,4	-21,9		7,2
Innvandrere fra Øst- Europa uten flyktningbakgrunn	549		2,0	3,7	1,0	2,8	1,0	0,8	-22,3	-17,8		8,9
Innvandrere fra Øst- Europa med flyktningbakgrunn	525		2,7	0,7	2,1	0,5	0,6	0,1	-22,2	-22,2		7,9
Innvandrere fra VENAO ²	687		0,9	1,7	1,0	0,6	-0,1	1,1	-17,9	-15,6		7,3
Norskfødte med innvandrereforeldre	617		1,1	2,4	0,4	0,6	0,6	1,8	-17,4	-12,6		7,6
Befolkningen for øvrig	691		0,3	1,1	0,5	0,2	-0,2	0,9	-18,3	-15,8		6,6
Alle par	678		0,5	1,2	0,6	0,3	-0,1	0,9	-18,5	-16,0		6,7

¹ Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1 -B.8 i vedlegget. JSA-skattefradraget utgjør 7,9 prosent av arbeidsinntekten opp til kr 400 000, og kr 31 600 (7,9 prosent av kr 400 000) for inntekter mellom kr 400 000 og 600 000. Deretter utfases skattefradraget for arbeidsinntekter frem til kr 1 million, med et skattefradrag lik 0,079*(kr 1 000 000 - lønnsinntekt) for inntekter mellom kr 600 000 og kr 1 000 000. Tallene viser prosentvise endringer i arbeidstilbud, skatteproveny, og inntekt etter skatt.

² «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika. «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.

4.3. JSA-reformen

Som for EITC-reformen synker arbeidstilbudet under JSA-reformen for enslige kvinner og menn, mens det øker for gifte/samboende kvinner og menn (tabell 4.3). For mennene er økningen i arbeidstilbud tre ganger så sterk under JSA-reformen som under EITC-reformen. Økningen i menns arbeidstilbud gir derfor et vesentlig bidrag til at det totale arbeidstilbudet øker med 0,9 prosent. Det prosentvise bidraget er størst for gifte/samboende kvinner og menn fra de innvandrerguppene som har størst potensial til å øke arbeidstilbudet; dvs. de som har lavest arbeidstilbud under 2011-skattesystemet (tabell 4.4). For enslige kvinner og menn

er det for de fleste gruppene en viss reduksjon i arbeidstilbudet. Den viktigste grunnen til at det totale arbeidstilbudet øker skyldes den sterke økningen i arbeidstilbudet blant de 10 prosent fattigste enslige kvinnene og mennene og blant kvinnene og mennene tilhørende de 10 prosent fattigste ekteparene. Blant ekteparene i andre inntektsdesil øker arbeidstilbudet med 2,8 prosent for mennene og 1,9 prosent blant kvinnene. Økningen er mer beskjeden for kvinnene knyttet til ekteparene i inntektsdesilene 3-10, mens arbeidstilbudet synker litt for menn knyttet til de fire øverste ekteparadesilene.

Tabell 4.3 Effekter av JSA-skattefradrag etter inntektsdesil¹

Sivilstand/ Inntektsdesil	Predikert inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Endringer i arbeidstilbud, inntektsskatt, og inntekt etter skatt (i %)									
			Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Inntekts- skatt		Inntekt etter skatt	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):												
1.	179	193	22,2	12,1	7,3	4,8	13,9	7,0	-14,5	-28,9	17,6	13,9
2.	234	241	0,4	0,3	0,3	0,3	0,1	0,1	-34,4	-35,1	10,4	10,3
3.	264	265	-0,5	-0,3	-0,1	0,0	-0,4	-0,3	-33,2	-34,1	10,1	9,9
4.	292	286	-0,8	-0,6	-0,2	0,0	-0,6	-0,6	-32,6	-33,4	9,8	9,6
5.	318	307	-1,1	-0,8	-0,1	0,0	-1,0	-0,8	-32,2	-32,9	9,5	9,2
6.	344	326	-1,4	-1,1	-0,2	0,0	-1,3	-1,0	-31,9	-32,6	9,1	8,8
7.	370	348	-1,5	-1,3	-0,2	0,0	-1,3	-1,3	-29,9	-31,5	8,5	8,7
8.	399	371	-1,6	-1,6	-0,1	-0,1	-1,5	-1,5	-27,9	-29,9	7,5	8,1
9.	443	400	-2,3	-1,7	-0,2	0,0	-2,2	-1,7	-26,3	-27,9	5,5	7,0
10.	604	495	-3,4	-3,0	-0,1	0,0	-3,3	-2,9	-22,1	-24,5	1,0	3,6
Alle enslige	345	323	-0,2	-0,4	0,5	0,4	-0,7	-0,8	-28,0	-30,1	7,7	8,3
Par (antall: 339 146):												
1.	348		19,6	23,6	6,6	7,3	12,1	15,3	1,1	-9,7	26,4	
2.	468		2,8	1,9	1,2	0,0	1,6	1,9	-29,8	-28,7	13,9	
3.	530		1,3	1,0	0,6	0,0	0,7	1,0	-30,7	-28,5	12,5	
4.	579		0,6	0,9	0,3	0,0	0,3	0,9	-30,2	-27,3	12,0	
5.	623		0,2	0,6	0,2	0,0	0,1	0,7	-29,2	-26,3	11,5	
6.	668		0,0	0,6	0,1	0,0	-0,1	0,6	-27,8	-24,9	11,1	
7.	716		-0,1	0,4	0,1	-0,1	-0,2	0,5	-25,9	-23,8	10,7	
8.	774		-0,3	0,3	0,0	-0,1	-0,3	0,4	-23,4	-23,0	10,0	
9.	859		-0,4	0,2	0,0	-0,1	-0,5	0,3	-20,2	-21,2	9,0	
10.	1215		-0,7	0,0	0,1	-0,2	-0,7	0,2	-14,3	-16,1	5,8	
Alle par	678		1,6	1,9	0,8	0,5	0,7	1,3	-22,5	-22,9	10,9	

¹ Alle utfallsvariablene grupperes etter desil i fordelingen av predikert inntekt etter skatt før skattereform. Inntektsdesilgrensene beregnes i fordelingen av predikert inntekt etter skatt separat for enslige menn, enslige kvinner og par. Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1-B.3 i vedlegget. JSA-skattefradraget fases inn ved 9,25 prosent av lønnsinntekten inntil kr 500 000. For inntekter over kr 500 000 oppnås et skattefradrag lik kr 46 250 (kr 500 000*0,0925). Tallene viser prosentvise endringer i arbeidstilbud, skatteproveny, og inntekt etter skatt.

Ved å sammenligne resultatene i tabell 4.3 med resultatene i tabell 4.1 ser vi at økningen i inntekt etter skatt er betydelig større under JSA enn under EITC. Som det framgår av figur 4.1 kan denne forskjellen delvis forklares med at JSA er et mye mer generøst system enn EITC, men sterkere positive arbeidstilbudsresponsen bidrar også til dette resultatet. Som for EITC finner vi at økningen i disponibel inntekt avtar med økende inntekt før reformen; de fattigste får størst prosentvis økning i disponibel inntekt. Den disponible inntekten til de 10 prosent fattigste ekteparene øker med 26,4 prosent. Når vi deler befolkningen inn etter innvandringsbakgrunn viser tabell 4.4 at inntektsøkningen ikke varierer mye; 6-9 prosent for enslige menn og kvinner og 9-12 prosent for ektepar. Den sterkere økningen i disponibel inntekt under JSA enn under EITC slår imidlertid ut i en større reduksjon i inntektsskatt. Et interessant spørsmål er om sterkere arbeidstilbudsresponsen under JSA vil bidra til å kompensere denne forskjellen ved økt arbeidsgiver- og merverdiavgift. Dette spørsmålet drøftes i neste kapittel.

Tabell 4.4 Effekter av JSA-skattefradrag etter innvandrerbakgrunn¹

Sivilstand/ Innvandrerbakgrunn	Predikert inntekt etter skatt (i 1000 kr)		Endringer i arbeidstilbud, inntektsskatt, og inntekt etter skatt (i %)									
			Ubetinget arbeidstid		Andel sysselsatte		Betinget arbeidstid		Inntekt- sskatt		Inntekt etter skatt	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Enslige (antall: 493 742):												
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	318	295	-0,3	0,0	0,5	1,3	-0,8	-1,3	-30,5	-32,8	7,7	8,0
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn**	287	275	-1,9	-0,3	-0,1	1,1	-1,8	-1,4	-34,3	-33,4	6,2	6,6
Innvandrere fra Øst- Europa _uten flyktningbakgrunn	294	300	-2,3	-1,4	-0,3	0,5	-2,0	-1,9	-36,4	-34,5	6,2	8,1
Innvandrere fra Øst- Europa _med flyktningbakgrunn	292	290	-0,9	-0,7	0,7	0,8	-1,6	-1,5	-32,8	-33,1	7,2	7,9
Innvandrere fra VENAO**	345	329	-0,3	0,0	0,5	0,8	-0,8	-0,8	-29,2	-30,4	8,0	9,0
Norskfødte med innvandrerforeldre	318	307	-1,0	0,2	0,5	1,1	-1,5	-1,0	-31,7	-33,0	6,3	7,8
Befolkningen for øvrig	352	326	0,0	-0,3	0,6	0,4	-0,6	-0,7	-27,2	-29,9	7,8	8,3
Alle enslige	345	323	-0,2	-0,4	0,5	0,4	-0,7	-0,8	-28,0	-30,1	7,7	8,3
Par (antall: 339146):												
Innvandrere fra AASA uten flyktningbakgrunn ²	576		2,9	2,7	1,9	1,9	1,0	0,8	-25,1	-24,8		11,3
Innvandrere fra AASA med flyktningbakgrunn**	509		2,1	0,8	1,5	0,6	0,5	0,1	-28,0	-28,7		9,2
Innvandrere fra Øst- Europa uten flyktningbakgrunn	549		2,7	4,8	1,2	3,4	1,5	1,3	-27,2	-25,0		12,4
Innvandrere fra Øst- Europa med flyktningbakgrunn	525		3,5	0,9	2,6	0,8	0,9	0,1	-27,1	-28,1		10,4
Innvandrere fra VENAO ²	687		2,1	3,2	1,3	1,1	0,8	2,1	-21,9	-22,0		12,2
Norskfødte med innvandrerforeldre	617		1,6	3,9	0,5	1,3	1,0	2,6	-21,9	-21,0		11,8
Befolkningen for øvrig	691		1,4	1,7	0,7	0,4	0,7	1,4	-22,3	-22,7		10,9
Alle par	678		1,6	1,9	0,8	0,5	0,7	1,3	-22,5	-22,9		10,9

¹ Prediksjonene gjøres ved å bruke estimeringsresultatene presentert i tabellene B.1 -B.3 i vedlegget. JSA-skattefradraget fases inn ved 9,25 prosent av lønnsinntekten inntil kr 500 000. For inntekter over kr 500 000 oppnås et skattefradrag lik kr 46 250 (kr 500 000*0,0925). Tallene viser prosentvise endringer i arbeidstilbud, skatteproveny, og inntekt etter skatt.

² «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika. «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania.

4.4. Provenyeffekter av EITC og JSA

Tabellene 4.5 og 4.6 viser virkningene av EITC- og JSA-reformene på det offentlige budsjettet. Som vist i tabellene 4.1 og 4.3 fører begge reformene til betydelig reduksjon i provenyet fra inntektsskattene: Inntektsskatteprovenyet synker med 19,5 prosent under EITC-reformen og 25 prosent under JSA-reformen. Selv om det totale arbeidstilbudet øker under EITC-reformen, faller aggregert brutto lønnsinntekt og dermed synker provenyet fra arbeidsgiveravgiften med 1,1 prosent. Aggregert brutto lønnsinntekt er uendret under JSA-reformen og dermed blir provenyet fra arbeidsgiveravgiften uendret. Under begge reformene får vi en betydelig økning i inntekt etter skatt og dermed øker også provenyet fra merverdiavgiften; 6,2 prosent under EITC og 9,7 prosent under JSA. I tillegg reduseres overføringene med 2,7 prosent under EITC og 3,6 prosent under JSA. Til sammen fører dette til et budsjettunderskudd på 9,5 prosent under EITC-reformen og 11,3 prosent under JSA-reformen; altså betydelig mindre enn fallet i direkte inntektsskatter.

Tabell 4.5 Budsjettvirkningene av EITC-skattefradrag, hele befolkningen¹

Skatter og avgifter	2011-systemet	EITC-reformen	Endring
Inntektsskatt	159 324	128 262	-19,50 %
Arbeidsgiveravgift	68 334	67 592	-1,09 %
Merverdiavgift	83 952	89 130	6,17 %
Overføringer	44 336	43 124	-2,73 %
Samlet skatteproveny	267 274	241 860	-9,51 %

¹ Arbeidsgiveravgift settes lik 14,1 prosent av lønnskostnadene for alle arbeidsgivere. Merverdiavgift (moms) settes til 25 prosent for samtlige varer og tjenester. Tallene er i millioner kr.

Tabell 4.6 Budsjettvirkningene av JSA-skattefradrag, hele befolkningen*

Skatter og avgifter	2011-systemet	JSA-Skattefradrag	Endring
Inntektsskatt	159 324	119 271	-25,14 %
Arbeidsgiveravgift	68 334	68 333	0 %
Merverdiavgift	83 952	92 077	9,68 %
Overføringer	44 336	42 728	-3,63 %
Samlet skatteproveny	267 274	236 953	-11,34 %

* Arbeidsgiveravgift settes lik 14,1 prosent av lønnskostnadene for alle arbeidsgivere. Merverdiavgift (moms) settes til 25 prosent for samtlige varer og tjenester. Tallene er i millioner kr.

4.5. Fordelingseffekter av EITC og JSA

Fordelingseffektene av EITC- og JSA-reformene presenteres i tabell 4.7.

Resultatene viser som ventet at begge reformene har gunstige fordelingseffekter, men at omfordelingseffekten er mye sterkere for den amerikanske varianten av skattefradraget (EITC) enn for den svenske varianten (JSA). Grunnen er at EITC-fradraget er målrettet mot personer som har lave og midlere inntekter, mens så å si alle nyter godt av JSA-fradraget.

Disse resultatene kan forklares som følger: Skattefradraget gjør at det å arbeide mer blir mer lønnsomt på marginen for de som befinner seg i den nedre delen av inntektsfordelingen (substitusjonseffekt). Isolert sett vil det føre til økt arbeidstilbud for denne gruppen. På den annen side fører reformene til at de samme personene får økt inntekt, slik at de vil etterspørre mer fritid (inntektseffekt). Vi har sett at arbeidstilbudet for personer med lave inntekter går opp som følge av skattefradragets reformene, siden substitusjonseffekten dominerer. Personer som befinner seg i den midtre eller øvre delen av inntektsfordelingen har mulighet til å redusere sitt arbeidstilbud og samtidig få økt fritid, for dermed å være i målgruppen for reformen. Hvorvidt personer i denne delen av fordelingen velger en ny tilpasning med lavere arbeidstilbud/mer fritid og lavere konsum vil avhenge av preferansene. Våre resultater tyder på at en del personer i de midtre eller øvre delene av inntektsfordelingen vil velge en slik løsning, der de får mer fritid og redusert konsum, men likevel har høyere velferd.

Tabell 4.7 Fordelingsvirkningene av skattefradrag for arbeidsinntekter, hele befolkningen

Ulikhetsmål	Inntekt etter skatt			Inntekt etter skatt		
	2011	EITC-skattefradrag	Endring	2011	JSA-skattefradrag	Endring
Gini	0,200	0,191	-4,19 %	0,200	0,196	-1,84 %

5. Oppsummering

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre utgjør en stadig større andel av befolkningen i Norge. Samtidig har enkelte innvandrergrupper vedvarende lavere sysselsetting enn den øvrige befolkningen. Lavere yrkesdeltakelse øker risikoen for økonomisk fattigdom og bidrar til økt avhengighet av økonomisk støtte fra det offentlige. Økt innvandring har vært trukket fram som en av de store utfordringene for offentlige finanser i årene som kommer. Av disse grunnene har det vært en viktig målsetning å stimulere innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre til økt sysselsetting. Formålet med denne rapporten har vært å analysere virkningene på yrkesdeltakelse og arbeidstidsvalg av å innføre jobbskattefradrag av den typen som benyttes i USA og Sverige.

Våre resultater viser at innføringen av den amerikanske varianten av jobbskattefradrag, som reduserer skattebyrden for de med lave og midlere inntekter, vil gi økt arbeidstilbud i de nederste delene av inntektsfordelingen og redusert arbeidstilbud i de øvre delene av inntektsfordelingen. Samlet sett vil arbeidstilbudet, målt i yrkesdeltakelse og tilbudte arbeidstimer, likevel øke med 0,3 prosent. Våre resultater viser at innvandrere vil øke arbeidstilbudet sitt mer enn befolkningen for øvrig; skattefradraget gir en økning i arbeidstilbud på 0,75 prosent for innvandrere, 0,55 prosent for norskfødte med innvandrerforeldre, og 0,28 prosent for den øvrige befolkningen. Inntektsulikheten målt ved Gini-koeffisienten vil reduseres med 4 prosent. Det samlede skatteprovenyet for det offentlige vil imidlertid reduseres med 9,5 prosent, når også endringer i kontantoverføringer og skatteprovenyet fra arbeidsgiveravgift og merverdiavgift er tatt med i beregningen.

Innføringen av den svenske varianten av jobbskattefradrag reduserer skattebyrden for alle som har arbeidsinntekt og fører til at arbeidstilbudet øker med 0,9 prosent. Økning i arbeidstilbudet er sterkest i den nederste delen av inntektsfordelingen. Både innvandrere og den øvrige befolkningen vil øke arbeidstilbudet med i underkant av 1 prosent, hvilket innebærer at økningen målt i antall timer er mindre for innvandrerne enn for den øvrige befolkningen. Vi finner betydelige forskjeller i responser på tvers av innvandrergruppene; flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika øker arbeidstilbudet med kun 0,1 prosent, mens de øvrige innvandrergruppene øker arbeidstilbudet med mer enn befolkningen for øvrig. Samlet fører den svenske varianten av jobbskattefradraget til at inntektsulikhet målt ved Gini-koeffisienten reduseres med 1,8 prosent, noe som er betydelig mindre enn fordelingseffekten av den amerikanske reformen. Det samlede skatteproveny tapet er på 11,3 prosent, som er noe større enn skatteproveny tapet ved den amerikanske reformen.

Referanser

- Bhuller, M. og R. Aaberge (2010): Vedvarende økonomisk fattigdom blant innvandrere. En empirisk analyse for perioden 1993 – 2007, Rapporter 32/2010, Statistisk sentralbyrå.
- Bhuller, M. og R. Aaberge (2012a): Arbeidstilbudet blant innvandrere. Effektivitets- og fordelings-virkninger av skattereformer, Rapport 30/2012, Statistisk sentralbyrå.
- Bhuller, M. og R. Aaberge (2012b): “Utviklingen i arbeidstilbudet i Norge”, Økonomiske analyser (Temanummer om Arbeidskraftundersøkelsen 40 år), 5/2012, Statistisk sentralbyrå.
- Bye, T., P. O. Smogeli og H. Lunde (2011): Lønnsstatistikk og årslønn. Dokumentasjon av beregningsopplegg for årslønn, Notater 12/2011, Statistisk sentralbyrå.
- Center on Budget and Policy Priorities, 2016. “Policy Basics: The Earned Income Tax Credit”, Washington, DC.
<http://www.cbpp.org/sites/default/files/atoms/files/policybasics-eitc.pdf>
- Dagsvik, J., T. Kornstad, Z. Jia og T. O. Thoresen (2008): LOTTE-Arbeid – en mikrosimuleringsmodell for arbeidstilbudseffekter, Rapporter 2008/11, Statistisk sentralbyrå.
- Hansen, K., B. Lian, R. Nesbakken og T. O. Thoresen (2008): LOTTE-Skatt – en mikrosimuleringsmodell for beregning av direkte skatter for personer, Rapporter 2008/36, Statistisk sentralbyrå.
- Kostøl, A. R. and M. Mogstad (2014): “How financial incentives induce disability insurance recipients to return to work”, *American Economic Review*, 104(2), 624-655.
- Kornstad, T. og T.O. Thoresen (2007): “A Discrete Choice Model for Labor Supply and Child Care”. *Journal of Population Economics*, 20, 781–803.
- NOU (2011:7): Velferd og migrasjon - den norske modellens framtid, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- NOU (2011:14): Bedre integrering - Mål, strategier, tiltak, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.
- Riksrevisionen (2009): Jobbskatteavdraget, Rapport 2009:20.
- St.meld.nr.8 (2004-2005): Perspektivmeldingen 2004 – utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi, Finansdepartementet.
- Aaberge, R. og U. Colombino (2006): “Designing Optimal Taxes with a Microeconomic Model of Household Labour Supply”, Discussion Paper 475, Statistisk sentralbyrå.
- Aaberge, R. og U. Colombino (2013): “Using a Microeconomic Model of Household Labour Supply to Design Optimal Taxes”, *Scandinavian Journal of Economics*, 115(2), 449-475.
- Aaberge, R., U. Colombino and S. Strøm (1999): “Labour Supply in Italy: An Empirical Analysis of Joint Household Decisions, with Taxes and Quantity Constraints”, *Journal of Applied Econometrics*, 14, 403-422.
- Aaberge, R., U. Colombino og S. Strøm (2000): “Labor Supply Responses and Welfare Effects from Replacing Current Tax Rules by a Flat Tax: Empirical Evidence from Italy, Norway and Sweden”, *Journal of Population Economics*, 595-621.

- Aaberge, R., U. Colombino og S. Strøm (2004): "Do More Equal Slices Shrink the Cake? An Empirical Evaluation of Tax-Transfer Reform Proposals in Italy," *Journal of Population Economics*, 17, 767-785.
- Aaberge, R., U. Colombino, S. Strøm og T. Wennemo (2000): "Joint Labour Supply of Married Couples: Efficiency and Distributional Effects of Tax Reforms", trykket i: H. Sutherland, L. Mitton and M. Weeks (Eds.) *Microsimulation in the New Millenium: Challenges and Innovations*, Department of Applied Economics, Cambridge University.
- Aaberge, R., J. Dagsvik, og S. Strøm (1995): "Labor Supply Responses and Welfare Effects of Tax Reforms", *Scandinavian Journal of Economics*, 97, 635-659.
- Aaberge, R. og L. Flood (2008): "Evaluation of an In-work Tax Credit Reform in Sweden: Effects on Labor Supply and Welfare Participation of Single Mothers," WP Economics 319, School of Business Economics and Law, University of Gothenburg.
- Aaberge, R. og L. Flood (2013): "U.S. versus Sweden: The Effect of Alternative In-Work Tax Credit Policies on Labour Supply of Single Mothers", IZA DP No. 7706, IZA, Bonn, Germany.

Vedlegg A: Analysepopulasjon og utvalgskriterier

Analysepopulasjonen består av voksne bosatt i Norge per 1.1.2011 og utgjør 3 592 604 personer. Av disse utgjør innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn 137 148 personer (3,8 prosent); innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika med flyktningbakgrunn 84 032 personer (2,3 prosent); innvandrere fra Øst-Europa 156 107 personer (4,3 prosent); innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania 141 346 personer (3,9 prosent); norskfødte med innvandrerforeldre 14 989 personer (0,4 prosent), mens 3 189 673 (88,8 prosent) tilhører befolkningen for øvrig.¹⁵ Analysepopulasjonen utelater ca. 1,2 millioner barn, samt et mindre antall personer registrert bosatt i et partnerskap/likekjønnet ekteskap og personer registrert bosatt i en parhusholdning uten at informasjon om ektefelle/samboer er kjent.

For å kunne konstruere et *estimeringsutvalg* – et utvalg selektert fra analysepopulasjonen som brukes i estimering av arbeidstilbudsmodellen – vil vi pålegge en rekke restriksjoner. Vi bruker de samme utvalgskriteriene for de ulike innvandrergруппene og den øvrige befolkningen slik at vi kan sammenlikne resultatene på en konsistent måte. For personer som inngår i et par gjelder alle utvalgskriteriene for begge personene. Tabell A.1 viser betydningen av å innføre de ulike utvalgskriteriene for størrelsene på de ulike delutvalgene etter innvandrerbakgrunn og sivilstand. Nedenfor vil vi diskutere hvert av utvalgskriteriene nærmere, før vi kommer tilbake til betydningen av de ulike kriteriene på utvalgsstørrelsene.

Det første kriteriet vi pålegger analysepopulasjonen er at et individ må ha vært bosatt i Norge gjennom hele 2011 for å inngå i estimeringsutvalget. Det innebærer at vi utelater personer som dør eller utvandrer i løpet av året. Vår arbeidstilbudsmodell vil ikke kunne behandle (potensielt selektive) utvandringsvalg, og modellen klarer heller ikke å håndtere inntekter observert over ulike tidsintervaller for ulike observasjoner på en konsistent måte. Som tidligere påpekt ønsker vi å tillate at preferansene kan variere etter sivilstand – derfor vil vi i deler av analysen behandle enslige og par separat. Dette lar seg ikke gjøre på en konsistent måte for personer som endrer sivilstand eller ektefelle/samboer i løpet av året. Derfor vil vi også utelate disse observasjonene fra estimeringene. Videre utelater vi personer som er yngre enn 22 år og personer som er eldre enn 61 år. Dette gjøres for å forenkle analysen slik at vi kan studere arbeidstilbud uten samtidig å analysere utdanningsvalg og pensjoneringsatferd, som vil kreve en ytterligere utvidelse av arbeidstilbudsmodellen. I denne analysen tillater vi heller ikke at individer kan kombinere lønnsarbeid med næringsdrift. Som en forenkling vil vi derfor utelate alle som står oppført som næringsdrivende i Inntektsregisteret. Videre vil vi utelate personer som er registrert som studenter ved landets høyskoler eller universiteter. Individer som i vårt datasett ikke er oppført med gyldig informasjon om utdanning ekskluderes også, siden utdanningsinformasjon inngår som en viktig variabel i lønnsrelasjonene. For personer i arbeid benytter vi timelønnsopplysninger fra SSBs Lønnsstatistikk sammen med årlig arbeidsinntekt for å beregne årlige arbeidstimer. SSBs Lønnsstatistikk bygger på et utvalg som kun omfatter i underkant av halvparten av den yrkesaktive befolkningen. For å konstruere estimeringsutvalget dropper vi alle personer *med arbeid* som ikke inngår i SSBs Lønnsstatistikk og en tilsvarende andel av personer *uten arbeid*, slik at estimeringsutvalget er et (tilnærmet) representativt utvalg trukket fra analyseutvalget. Observasjoner som oppfyller alle disse utvalgskriteriene inngår i estimeringsutvalget.

¹⁵ Tallene presentert i Tabell A.1 under «4) Samlet» er noe høyere enn totaltallene rapportert i dette avsnittet siden 'blandingspar' inngår i begge de to gruppene som hvert parmedlem tilhører og dermed telles dobbelt i tabellen.

For analysen vil vi også bruke et *analyseutvalg*, som i tillegg til observasjonene i estimeringsutvalget også inkluderer personer *med arbeid* som ikke inngår i SSBs Lønnsstatistikk og en tilsvarende andel av personer *uten arbeid* som ble droppet ved det siste utvalgskriteriet. Den deskriptive statistikken presentert i kapittel 2 og resultatene av arbeidstilbudsanalysen presentert i kapittel 3-4 er beregnet for dette analyseutvalget, mens selve modellen er estimert kun over estimeringsutvalget. Resultatene fra estimeringen antas dermed å gjelde også for analyseutvalget.

Tabell A.1 viser hvordan hvert av utvalgskriteriene påvirker antall observasjoner i de ulike befolkningsgruppene etter innvandrerbakgrunn og sivilstand. Spesielt legger vi merke til at rundt en fjerdedel av enslige innvandrere fra Øst-Europa, Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania ikke er bosatt i Norge i løpet av hele 2011 – til sammenlikning gjelder dette nærmere hver tiende (femte) enslige innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika med (uten) flyktningbakgrunn. Videre finner vi at dette drives spesielt av enslige innvandrere. Rundt 2 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre og de enslige i den øvrige befolkningen utvandrer/dør i løpet av 2011.

Vi finner at paroppløsning er en relativt viktig grunn til reduksjon i utvalgsstørrelsen blant den øvrige befolkningen, norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, der ca. en fjerdedel av parene opplever oppløsning i løpet av 2011 (enten gjennom skilsmisse, separasjon eller død). Til sammenlikning er paroppløsningsraten på rundt 10 prosent blant innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika og rundt 18 prosent blant innvandrere fra Øst-Europa. Blant par som ikke oppløses i løpet av 2011 er det kun en marginal andel som ikke er bosatt i Norge gjennom hele året.

Videre finner vi at aldersrestriksjonene på 22-61 år er mer utslagsgivende i den øvrige befolkningen, mens restriksjon om næringsdrift i noe større grad påvirker utvalgsstørrelsene i parhusholdninger og restriksjon om deltakelse i utdanning i større grad påvirker norskfødte med innvandrerforeldre. Av datatekniske grunner er selvsagt manglende utdanningsopplysninger mer vanlig blant innvandrere, mens manglende timelønn i SSBs Lønnsstatistikk ser ut til å slå nokså likt ut på tvers av alle grupper.

Tabell A 1 Utvalgsriterier og antall observasjoner brukt i analysen

Utvalgsriterier*	Innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn		Innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika med flyktningbakgrunn		Innvandrere fra Øst-Europa		Innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania		Norskfødte med innvandrerforeldre		Befolkningen for øvrig		
	Utelatt	Resten	Utelatt	Resten	Utelatt	Resten	Utelatt	Resten	Utelatt	Resten	Utelatt	Resten	
1) Enslige menn:													
Voksne bosatt per 1.1.2011		23 908		22 939		56 261		32 679		4 152		507 407	
Ikke bosatt hele året	4 816	19 092	2 306	20 633	16 455	39 806	9 082	23 597	87	4 065	11 685	495 722	
Endret sivilstand	3 942	15 150	3 950	16 683	5 172	34 634	4 222	19 375	1 367	2 698	98 351	397 371	
Alder 22 – 61 år	1 437	13 713	3 107	13 576	1 320	33 314	3 052	16 323	703	1 995	108 918	288 453	
Selvstendig næringsdrivende	951	12 762	537	13 039	1 708	31 606	1 425	14 898	184	1 811	35 655	252 798	
Studenter	2 385	10 377	2 460	10 579	900	30 706	925	13 973	601	1 210	24 092	228 706	
Manglende utdanning**	3 370	7 007	1 971	8 608	14 065	16 641	5 449	8 524	94	1 116	14 408	214 298	
Manglende timelønn	3 732	3 275	4 891	3 717	11 157	5 484	4 551	3 973	584	532	109 685	104 613	
<i>Estimeringsutvalget</i>	20 633	3 275	19 222	3 717	50 777	5 484	28 706	3 973	3 620	532	402 794	104 613	
2) Enslige kvinner:													
Voksne bosatt per 1.1.2011		25 407		17 162		23 102		26 614		4 003		634 458	
Ikke bosatt hele året	5 552	19 855	1 655	15 507	4 468	18 634	6 148	20 466	85	3 918	18 199	616 259	
Endret sivilstand	4 022	15 833	3 067	12 440	4 398	14 236	3 211	17 255	1 348	2 570	93 728	522 531	
Alder 22 – 61 år	2 256	13 577	2 012	10 428	2 305	11 931	6 831	10 424	715	1 855	243 618	278 913	
Selvstendig næringsdrivende	458	13 119	169	10 259	633	11 298	805	9 619	99	1 756	17 009	261 904	
Studenter	2 281	10 838	2 347	7 912	1 773	9 525	1 366	8 253	650	1 106	36 113	225 791	
Manglende utdanning**	3 315	7 523	1 985	5 927	2 539	6 986	2 331	5 922	88	1 018	15 619	210 172	
Manglende timelønn	3 288	4 235	2 694	3 233	3 288	3 698	2 348	3 574	446	572	79 766	130 406	
<i>Estimeringsutvalget</i>	17 884	4 235	13 929	3 233	19 404	3 698	23 040	3 574	3 431	572	504 052	130 406	
3) Par:													
Voksne bosatt per 1.1.2011		59 033		23 677		39 766		62 389		5 642		1 024 639	
Paroppløsning	6 783	52 250	3 172	20 505	8 139	31 627	18 026	44 363	1 456	4 186	250 575	774 064	
Ikke bosatt hele året	1 153	51 097	282	20 223	623	31 004	1 461	42 902	35	4 151	13 871	760 193	
Alder 22 – 61 år	6 188	44 909	941	19 282	3 159	27 845	12 885	30 017	176	3 975	275 192	485 001	
Selvstendig næringsdrivende	7 589	37 320	2 121	17 161	4 048	23 797	6 558	23 459	798	3 177	109 231	375 770	
Studenter	5 970	31 350	4 049	13 112	2 910	20 887	3 107	20 352	604	2 573	44 479	331 291	
Manglende utdanning**	10 001	21 349	4 922	8 190	5 362	15 525	4 084	16 268	566	2 007	22 672	308 619	
Manglende timelønn	14 036	7 313	5 557	2 633	11 002	4 523	10 600	5 668	1 366	641	192 528	116 091	
<i>Estimeringsutvalget</i>	51 720	7 313	21 044	2 633	35 243	4 523	56 721	5 668	5 001	641	908 548	116 091	
4) Samlet:													
Voksne bosatt per 1.1.2011		167 381		87 455		158 895		184 071		19 439		3 191 143	
<i>Estimeringsutvalget</i>	141	957	25 424	75 239	12 216	140 667	18 228	165 188	18 883	17 053	2 386	2 723 942	467 201

¹ Analysepopulasjonen består av i alt 3 592 604 voksne som var registrert bosatt i Norge per 1.1.2011. Denne populasjonen utelater alle barn, personer registrert i et partnerskap/likekjønnet ekteskap og personer registrert bosatt i en parhusholdning uten at informasjon om ektefelle/samboer er kjent. For parene benyttes alle utvalgsriteriene på begge medlemmene. Sådanne «blandingspar» inngår i begge de to gruppene som hvert parmedlem tilhører.

² Antall observasjoner oppgitt under kolonnene «Resten» angir analyseutvalget; dette utvalget inkluderer også personer med manglende timelønn i SSBs Lønnsstatistikk.

Vedlegg B: Modellspesifikasjon og estimeringsresultater

Arbeidstilbudsmodellen i denne studien kan betraktes som en generalisering av den enkle multinomiske logitmodellen. For det første tar den hensyn til både observerbar og uobserverbar heterogenitet i både preferanser og valgmengder. Dessuten tar vi hensyn til at det er restriksjoner i timetallet for de jobbene som arbeidsgiverne tilbyr i markedet. Vi skiller mellom personer som lever alene og personer som lever i parforhold, og for par tas det hensyn til at arbeidstilbudsbeslutninger til partnerne kan være avhengige. I beskrivelsen av husholdenes budsjettbetingelser tas det hensyn til en eksakt beskrivelse av skattesystemet og en tilnærmet beskrivelse av velferdsordningene.

Vi begynner med en presentasjon av den teoretiske modellen for ektepar/samboere. La $U(C, h_k, h_m, z)$ være nyttefunksjonen til et samboerpar/ektepar, hvor C er husholdets konsum, h_k og h_m er arbeidstilbudet i timer per år for henholdsvis mann og kvinne i husholdet, mens z er en variabel som fanger opp effekten av husholds- og jobb-karakteristikker som ikke er observert av analytikeren. Budsjettbetingelsen er gitt ved $C = f(w_k h_k, w_m h_m, K)$, der w_k og w_m er timelønningene til hhv. kvinnen og mannen, K er husholdets arbeidsfrie inntekt, og $f(\cdot)$ er en funksjon bestemt av skatte- og velferdssystemet som transformerer bruttoinntektene til inntekt etter skatt (C). Dersom de effektive marginals kattene ikke er overalt stigende med inntekt blir ikke f overalt konkav, hvilket innebærer at budsjettmengdene vil være ikke-konvekse. Det norske skattesystemet gir opphav til ikke-konvekse budsjettmengder. Når en tar hensyn til utformingen av velferdsordningene og reglene for avkortning av trygder når en har arbeidsinntekt, forsterkes ikke-konveksiteten i budsjettmengdene. Ved å sette budsjettbetingelsen inn i nyttefunksjonen får vi

$$(B1) \quad U\left(f(w_k h_k, w_m h_m, K), h_k, h_m, z\right).$$

Vi antar at nyttefunksjonen definert ved (B1) kan dekomponeres på følgende måte

$$(B2) \quad U\left(f(w_k h_k, w_m h_m, K), h_k, h_m, z\right) = v\left(f(w_k h_k, w_m h_m, K), h_k, h_m\right) \varepsilon(z),$$

der v er den systematiske (deterministiske) delen av nyttefunksjonen og $\varepsilon(z)$ er en stokastisk variabel som fanger opp effektene av uobserverbare forhold som påvirker husholdets preferanser. Legg merke til at den stokastiske variabelen kan variere over jobbtyper, gitt hushold, og over hushold, gitt jobdtype.

La videre D representere mengden av jobbmuligheter for husholdet. For økonometrikeren er ikke denne mengden fullt ut observerbar og må representeres i modellen med fordelinger over tilgjengelige jobbtyper. Under antagelsen om at den stokastiske komponenten $\varepsilon(z)$ er ekstremverdifordelt av type-III har Aaberge, Colombino og Strøm (1999) vist at sannsynligheten for at nyttefunksjonen (B2) tar sin største verdi for alternativet $(w_k, w_m, h_k, h_m) \in D$ er gitt ved

(B3)

$$\phi(h_k, h_m, w_k, w_m) \equiv$$

$$Pr \left[U(f(w_k h_k, w_m h_m, K), h_k, h_m) = \max_{(x,y) \in D} U(f(x_k y_k, x_m y_m, K), y_k, y_m) \right] = \frac{v(f(w_k h_k, w_m h_m, K), h_k, h_m) p(h_k, h_m, w_k, w_m)}{\iint v(f(x_k y_k, x_m y_m, K), y_k, y_m) p(y_k, y_m, x_k, x_m) dx dy},$$

der valgmengden D er representert av funksjonen $p(\cdot)$ hvor $p(h_k, h_m, w_k, w_m)$ er lik det relative antallet jobber med observerbare kjennetegn lik (h_k, h_m, w_k, w_m) .

For å gi modellen et økonometrisk innhold må vi spesifisere både den deterministiske delen v av nyttefunksjonen og fordelingen p som beskriver husholdets markedsmuligheter. I modellen tar vi hensyn til at både preferanser og valgmuligheter kan avhenge av innvandrerbakgrunn og kjønn. Vi lar I_{ij} være indikatorfunksjoner som tar verdien 1 dersom et individ tilhører gruppe ij , hvor i indikerer kjønn ($i = k, m$) og j indikerer innvandrergruppe der $j=1$ er innvandrere fra Asia, Afrika og Sør-Amerika, $j=2$ er flyktninger fra Asia, Afrika og Sør-Amerika, $j=3$ er innvandrere fra Øst-Europa, $j=4$ er flyktninger fra Øst-Europa, $j=5$ er innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, og $j=6$ er norskfødte med innvandrerforeldre. Den deterministiske delen av nyttefunksjonen for par er gitt ved

$$\log v(h_k, h_m, w_k, w_h) = \left(\beta_0 + \sum_{j=1}^6 (\beta_{mj} I_{mj} + \beta_{kj} I_{kj}) \right) \left(\frac{f(h_k w_k, h_m w_m, I)^{(\alpha_0 + \sum_{j=1}^6 (\alpha_{mj} I_{mj} + \alpha_{kj} I_{kj}))} - 1}{\alpha_0 + \sum_{j=1}^6 (\alpha_{mj} I_{mj} + \alpha_{kj} I_{kj})} \right) + \left[\kappa_{k0} + \sum_{j=1}^6 \kappa_{kj} I_{kj} + \kappa_{k7} \frac{A_k}{100} + \kappa_{k8} \left(\frac{A_k}{100} \right)^2 + \kappa_{k9} B_{k1} + \kappa_{k10} B_{k2} + \kappa_{k11} B_{k3} \right] \left(\frac{L_k^{\left(\gamma_{k0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{kj} I_{kj} \right)} - 1}{\gamma_{k0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{kj} I_{kj}} \right) +$$

(B4)

$$\left[\kappa_{m0} + \sum_{j=1}^6 \kappa_{mj} I_{mj} + \kappa_{m7} \frac{A_k}{100} + \kappa_{m8} \left(\frac{A_k}{100} \right)^2 + \kappa_{m9} B_{m1} + \kappa_{m10} B_{m2} + \kappa_{m11} B_{m3} \right].$$

$$\left(\frac{L_m^{\left(\gamma_{m0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{mj} I_{mj} \right)} - 1}{\gamma_{m0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{mj} I_{mj}} \right) + \xi \left(\frac{L_k^{\left(\gamma_{k0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{kj} I_{kj} \right)} - 1}{\gamma_{k0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{kj} I_{kj}} \right) \left(\frac{L_m^{\left(\gamma_{m0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{mj} I_{mj} \right)} - 1}{\gamma_{m0} + \sum_{j=1}^6 \gamma_{mj} I_{mj}} \right),$$

mens den deterministiske komponenten av nyttefunksjonen for enslige kvinner og menn er gitt ved

$$\log v(h_i, w_i) = \left(\tilde{\beta}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\beta}_{ij} I_{ij} \right) \left(\frac{f(h_i w_i, K)^{(\tilde{\alpha}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\alpha}_{ij} I_{ij})} - 1}{\tilde{\alpha}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\alpha}_{ij} I_{ij}} \right) +$$

(B5)

$$\left[\tilde{\kappa}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\kappa}_{i,j} I_{ij} + \tilde{\kappa}_{i7} \frac{A_i}{100} + \tilde{\kappa}_{i8} \left(\frac{A_i}{100} \right)^2 + \tilde{\kappa}_{i9} B_{i1} + \tilde{\kappa}_{i10} B_{i2} + \tilde{\kappa}_{i11} B_{i3} \right] \left(\frac{L_i^{\left(\tilde{\gamma}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\gamma}_{ij} I_{ij} \right)} - 1}{\tilde{\gamma}_{i0} + \sum_{j=1}^6 \tilde{\gamma}_{ij} I_{ij}} \right), i = k, m,$$

der symbolet \sim er brukt for å indikere modellparametere for enslige. De observerbare kjennetegnene som inngår i nyttefunksjon avhenger dermed av både

kjønn og innvandrerbakgrunn (I_{ij}), alder (A_k, A_m) og antall barn etter barnets alder B_{i1} (0–5 år), B_{i2} (6–10 år) og B_{i3} (11–17 år). En nærmere beskrivelse av variabelspesifikasjoner og tilhørende parameterestimater for innvandrere og befolkningen for øvrig er gitt i tabellene B.1 og B.2.

Vi antar videre at fordelingen av jobbmulighetene avhenger av om jobbene er i offentlig eller privat sektor. Dessuten tillater vi at jobbmulighetene avhenger av kjønn, alder, utdanning og uføregrad. Utdanningsnivå (Q_{ij} , $i = k, m$) beskrives ved fire dummy-variable: utdanningsgruppe 0 (Q_{i0}) er obligatorisk grunnskole og holdes utenfor som referansegruppe, mens utdanningsgruppe 1 (Q_{i1}) står for fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 (Q_{i2}) er lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående) og utdanningsgruppe 3 (Q_{i3}) er høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Parameterne for jobbmulighetene er antatt felles for enslige kvinner (menn) og kvinner (menn) i par, og bestemmes i en simultanestimering av modellen for enslige og par. Disse spesifiseres på følgende måte:

$$(B7) \quad p(h_k, h_m, w_k, w_m) = \begin{cases} p_{1k} g_{1s_k}(h_k) g_{2s_k}(w_k) g_3(s_k) p_{1m} g_{1s_m}(h_m) g_{2s_m}(w_m) g_3(s_m), & h_k > 0, h_m > 0 \\ p_{1k} g_{1s_k}(h_k) g_{2s_k}(w_k) g_3(s_k) (1 - p_{1m}), & h_k > 0, h_m = 0 \\ (1 - p_{1k}) p_{1m} g_{1s_m}(h_m) g_{2s_m}(w_m) g_3(s_m), & h_k = 0, h_m > 0 \\ (1 - p_{1k})(1 - p_{1m}), & h_k = 0, h_m = 0, \end{cases}$$

der $s_i = 1$ viss jobben er i offentlig sektor og $s_i = 0$ viss jobben er i privat sektor, $i=k, m$, timelønnsfordelingene $g_{2s_i}(\cdot)$, $i = k, m$ antas å være lognormale med forventninger som avhenger av utdanningsnivå (Q_{ij} , $i = k, m$; $j = 1, 2, 3$) og alder (A_i):

$$(B8) \quad \begin{aligned} \log w_i &= \left(\theta_{i0} + \theta_{i7} Q_{i1} + \theta_{i14} Q_{i2} + \theta_{i21} Q_{i3} + \theta_{i28} \frac{A_i}{100} + \theta_{i35} \left(\frac{A_i}{100} \right)^2 \right) s_i + \\ &\quad \left(\theta_{i42} + \theta_{i49} Q_{i1} + \theta_{i56} Q_{i2} + \theta_{i63} Q_{i3} + \theta_{i70} \frac{A_i}{100} + \theta_{i77} \left(\frac{A_i}{100} \right)^2 \right) (1 - s_i) + \\ &\quad \sum_{j=1}^6 \left(\theta_{ij} + \theta_{i,7+j} Q_{i1} + \theta_{i,14+j} Q_{i2} + \theta_{i,21+j} Q_{i3} + \theta_{i,28+j} \frac{A_i}{100} + \theta_{i,35+j} \left(\frac{A_i}{100} \right)^2 \right) s_i I_{ij} + \\ &\quad \sum_{j=1}^6 \left(\theta_{i,42+j} + \theta_{i,49+j} Q_{i1} + \theta_{i,56+j} Q_{i2} + \theta_{i,63+j} Q_{i3} + \theta_{i,70+j} \frac{A_i}{100} + \theta_{i,77+j} \left(\frac{A_i}{100} \right)^2 \right) (1 - s_i) I_{ij} + \\ &\quad (\sigma_{i0} + \sigma_{i1} Q_{i1} + \sigma_{i2} Q_{i2} + \sigma_{i3} Q_{i3}) s_i \eta_i + (\sigma_{i4} + \sigma_{i5} Q_{i1} + \sigma_{i6} Q_{i2} + \sigma_{i7} Q_{i3}) (1 - s_i) \eta_i, \\ E[\eta_i | A_i, Q_{ij}] &= 0, \quad \text{var}[\log w_i | A_i, Q_{ij}] = \sigma_{ij}^2, \quad i = k, m; j = 0, 1, \dots, 7. \end{aligned}$$

Fordelingen av tilbudte timer i de tilgjengelige jobbene i markedet antas å være på følgende form

$$(B9) \quad g_{I_{s_i}}(h_i) = \begin{cases} \tau_{is_i}, & h \in (1, 34] \\ \tau_{is_i} \exp\left(\left(\pi_{i0} + \sum_{j=1}^6 \pi_{ij} I_{ij}\right) s_i + \left(\pi_{i7} + \sum_{j=1}^6 \pi_{i,7+j} I_{ij}\right) (1-s_i)\right), & h \in (35, 40] \\ \tau_{is_i} \exp\left(\left(\lambda_{i0} + \sum_{j=1}^6 \lambda_{ij} I_{ij}\right) s_i + \left(\lambda_{i7} + \sum_{j=1}^6 \lambda_{i,7+j} I_{ij}\right) (1-s_i)\right), & h \in (41, 70] \end{cases} \quad i = k, m,$$

der jobbmulighetene antas å variere med arbeidstid for å fange opp et stort antall tilgjengelige jobber rundt 35-40 (heltid) arbeidstimer per uke og jobber med overtid (mer enn 41 timer i uka).

For å estimere parameterne i arbeidstilbudsmodellen er det i tillegg hensiktsmessig å innføre følgende transformasjon av p_{li} ,

$$(B10) \quad d_i = \log\left(\frac{p_{li}}{1-p_{li}}\right) \text{ for } i = k, m$$

der p_{1k} og p_{1m} er andelen av mulighetene i valgmengdene til kvinnen og mannen som er markedsmuligheter. Vi benytter så følgende spesifisering for de sektorvise jobbmulighetene,

$$(B13) \quad d_i g_3(s_i) = \exp\left(\left(\mu_{i0} + \sum_{j=1}^6 \mu_{ij} I_{ij}\right) s_i + \left(\mu_{i7} + \sum_{j=1}^6 \mu_{i,7+j} I_{ij}\right) (1-s_i) + \sum_{j=1}^3 \mu_{i,13+j} Q_{ij} + \mu_{i,17} U_{i1} + \mu_{i,18} U_{i2}\right), i = k, m$$

der U_{1j} og U_{2j} , $j = k, m$ er hhv. 100 og 50 prosent uføregrad. For å estimere modellparameterne setter vi inn (B13) i (B7). En nærmere beskrivelse av variabelspesifikasjoner og tilhørende parameterestimer for innvandrere og befolkningen for øvrig gis i tabellene B.3-B.8.

Til sammen gir disse forutsetningene spesifiserte valgsannsynligheter for det valg av timer og lønn som vi observerer at husholdene har valgt. Valgsannsynlighetene avhenger av de ukjente parameterne i nyttefunksjonene og de spesifiserte fordelingene for jobbmulighetene (inkludert fordelingene av arbeidstid og timelønn). Ved å multiplisere sammen alle valgsannsynlighetene for de observerte valgene til husholdene, får vi den a priori simultane sannsynligheten for de utfallene vi har observert. Ved å maksimere den simultane sannsynligheten med hensyn på de ukjente parameterne oppnår vi parameterestimer som sikrer at det foreliggende datamateriale har hatt den største a priori sannsynligheten for å forekomme (sannsynlighetsmaksimeringsmetoden). Ved hjelp av disse estimatene kan vi foreta simuleringer av virkninger av skatteendringer på arbeidstilbud og inntektsfordelingen.

Tabell B 1 Estimeringsresultater, preferanseparametere for par

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Konsum:				Eksponent	γ_{k0}	-3,68	(0,03)
Konstantledd	β_0	8,31	(0,07)	Tillegg:			
Tillegg, menn:				Innv. AASA uten flykt.	γ_{k1}	0,39	(0,15)
Innv. AASA uten flykt.	β_{m1}	-1,23	(0,28)	Innv. AASA med flykt.	γ_{k2}	-0,21	(0,18)
Innv. AASA med flykt.	β_{m2}	-2,96	(0,36)	Innv. ØE uten flykt.	γ_{k3}	0,26	(0,19)
Innv. ØE uten flykt.	β_{m3}	-1,45	(0,45)	Innv. ØE med flykt.	γ_{k4}	-0,16	(0,21)
Innv. ØE med flykt.	β_{m4}	-3,63	(0,60)	Innv. VENAO	γ_{k5}	0,43	(0,14)
Innv. VENAO	β_{m5}	0,96	(0,19)	Norskfødte innv.for.	γ_{k6}	0,77	(0,42)
Norskfødte innv.for.	β_{m6}	-0,90	(0,86)	Fritid, menn:			
Tillegg, kvinner:				Konstantledd	κ_{m0}	1,04	(0,10)
Innv. AASA uten flykt.	β_{k1}	-1,98	(0,22)	Tillegg:			
Innv. AASA med flykt.	β_{k2}	-4,14	(0,37)	Innv. AASA uten flykt.	κ_{m1}	-0,37	(0,07)
Innv. ØE uten flykt.	β_{k3}	-2,06	(0,28)	Innv. AASA med flykt.	κ_{m2}	-0,61	(0,06)
Innv. ØE med flykt.	β_{k4}	-1,96	(0,66)	Innv. ØE uten flykt.	κ_{m3}	-0,64	(0,04)
Innv. VENAO	β_{k5}	1,04	(0,15)	Innv. ØE med flykt.	κ_{m4}	-0,44	(0,11)
Norskfødte innv.for.	β_{k6}	-0,88	(0,69)	Innv. VENAO	κ_{m5}	-0,23	(0,08)
Eksponent	α_0	0,30	(0,01)	Norskfødte innv.for.	κ_{m6}	-0,42	(0,18)
Tillegg, menn:				Log(Alder)/100	κ_{m7}	-1,39	(0,43)
Innv. AASA uten flykt.	α_{m1}	-0,14	(0,07)	(Log(Alder)/100) ²	κ_{m8}	2,20	(0,48)
Innv. AASA med flykt.	α_{m2}	-0,59	(0,14)	Antall barn 0-5 år	κ_{m9}	0,02	(0,01)
Innv. ØE uten flykt.	α_{m3}	-0,06	(0,12)	Antall barn 6-10 år	κ_{m10}	0,01	(0,00)
Innv. ØE med flykt.	α_{m4}	-0,75	(0,22)	Antall barn 11-16 år	κ_{m11}	-0,02	(0,00)
Innv. VENAO	α_{m5}	0,17	(0,04)	Eksponent	γ_{m0}	-2,28	(0,03)
Norskfødte innv.for.	α_{m6}	0,13	(0,21)	Tillegg:			
Tillegg, kvinner:				Innv. AASA uten flykt.	γ_{m1}	-0,23	(0,14)
Innv. AASA uten flykt.	α_{k1}	-0,23	(0,06)	Innv. AASA med flykt.	γ_{m2}	-0,40	(0,23)
Innv. AASA med flykt.	α_{k2}	-0,97	(0,14)	Innv. ØE uten flykt.	γ_{m3}	-1,19	(0,18)
Innv. ØE uten flykt.	α_{k3}	-0,31	(0,07)	Innv. ØE med flykt.	γ_{m4}	-0,42	(0,26)
Innv. ØE med flykt.	α_{k4}	-0,06	(0,22)	Innv. VENAO	γ_{m5}	-0,43	(0,12)
Innv. VENAO	α_{k5}	0,24	(0,04)	Norskfødte innv.for.	γ_{m6}	-0,58	(0,41)
Norskfødte innv.for.	α_{k6}	-0,12	(0,17)	Fritid, menn*kvinner:			
Fritid, kvinner:				Konstantledd	ξ	0,02	(0,00)
Konstantledd	κ_{k0}	0,99	(0,06)				
Tillegg:							
Innv. AASA uten flykt.	κ_{k1}	0,01	(0,05)				
Innv. AASA med flykt.	κ_{k2}	-0,18	(0,03)				
Innv. ØE uten flykt.	κ_{k3}	0,05	(0,06)				
Innv. ØE med flykt.	κ_{k4}	-0,20	(0,03)				
Innv. VENAO	κ_{k5}	0,22	(0,07)				
Norskfødte innv.for.	κ_{k6}	0,14	(0,19)				
Log(Alder)/100	κ_{k7}	-3,51	(0,25)				
(Log(Alder)/100) ²	κ_{k8}	4,37	(0,29)				
Antall barn 0-5 år	κ_{k9}	0,06	(0,00)				
Antall barn 6-10 år	κ_{k10}	0,04	(0,00)				
Antall barn 11-16 år	κ_{k11}	0,02	(0,00)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn, og norskfødte med innvandrerforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.».

Tabell B 2 Estimeringsresultater, preferanseparametere for enslige kvinner og enslige menn

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Enslige menn:				Enslige kvinner:			
<i>Konsum:</i>				<i>Konsum:</i>			
Konstantledd	$\tilde{\beta}_{m0}$	0,67	(0,02)	Konstantledd	$\tilde{\beta}_{k0}$	0,50	(0,02)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\beta}_{m1}$	-0,46	(0,05)	Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\beta}_{k1}$	-0,33	(0,04)
Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\beta}_{m2}$	-0,67	(0,02)	Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\beta}_{k2}$	-0,50	(0,02)
Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\beta}_{m3}$	-0,66	(0,02)	Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\beta}_{k3}$	-0,38	(0,04)
Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\beta}_{m4}$	-0,63	(0,04)	Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\beta}_{k4}$	-0,47	(0,03)
Innv. VENAO	$\tilde{\beta}_{m5}$	0,06	(0,11)	Innv. VENAO	$\tilde{\beta}_{k5}$	0,49	(0,15)
Norskfødte innv.for.	$\tilde{\beta}_{m6}$	-0,48	(0,11)	Norskfødte innv.for.	$\tilde{\beta}_{k6}$	-0,37	(0,09)
EkspONENT	$\tilde{\alpha}_{m0}$	-1,49	(0,02)	EkspONENT	$\tilde{\alpha}_{k0}$	-1,71	(0,02)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\alpha}_{m1}$	-0,77	(0,14)	Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\alpha}_{k1}$	-0,69	(0,13)
Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\alpha}_{m2}$	-2,83	(0,21)	Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\alpha}_{k2}$	-3,03	(0,35)
Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\alpha}_{m3}$	-2,45	(0,15)	Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\alpha}_{k3}$	-0,99	(0,17)
Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\alpha}_{m4}$	-1,71	(0,37)	Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\alpha}_{k4}$	-1,58	(0,45)
Innv. VENAO	$\tilde{\alpha}_{m5}$	0,03	(0,11)	Innv. VENAO	$\tilde{\alpha}_{k5}$	0,38	(0,10)
Norskfødte innv.for.	$\tilde{\alpha}_{m6}$	-0,81	(0,37)	Norskfødte innv.for.	$\tilde{\alpha}_{k6}$	-0,81	(0,41)
<i>Fritid:</i>				<i>Fritid:</i>			
Konstantledd	$\tilde{\kappa}_{m0}$	2,14	(0,12)	Konstantledd	$\tilde{\kappa}_{k0}$	0,86	(0,05)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\kappa}_{m1}$	-0,33	(0,25)	Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\kappa}_{k1}$	0,01	(0,07)
Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\kappa}_{m2}$	-0,25	(0,28)	Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\kappa}_{k2}$	-0,34	(0,03)
Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\kappa}_{m3}$	-0,83	(0,14)	Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\kappa}_{k3}$	0,04	(0,08)
Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\kappa}_{m4}$	-0,12	(0,61)	Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\kappa}_{k4}$	-0,30	(0,06)
Innv. VENAO	$\tilde{\kappa}_{m5}$	-0,82	(0,14)	Innv. VENAO	$\tilde{\kappa}_{k5}$	0,17	(0,09)
Norskfødte innv.for.	$\tilde{\kappa}_{m6}$	0,33	(0,76)	Norskfødte innv.for.	$\tilde{\kappa}_{k6}$	-0,28	(0,07)
Log(Alder)/100	$\tilde{\kappa}_{m7}$	-1,94	(0,55)	Log(Alder)/100	$\tilde{\kappa}_{k7}$	-2,53	(0,23)
(Log(Alder)/100) ²	$\tilde{\kappa}_{m8}$	3,50	(0,65)	(Log(Alder)/100) ²	$\tilde{\kappa}_{k8}$	3,64	(0,28)
Antall barn 0-5 år	$\tilde{\kappa}_{m9}$	-0,02	(0,05)	Antall barn 0-5 år	$\tilde{\kappa}_{k9}$	0,17	(0,01)
Antall barn 6-10 år	$\tilde{\kappa}_{m10}$	0,04	(0,04)	Antall barn 6-10 år	$\tilde{\kappa}_{k10}$	0,15	(0,01)
Antall barn 11-16 år	$\tilde{\kappa}_{m11}$	-0,15	(0,02)	Antall barn 11-16 år	$\tilde{\kappa}_{k11}$	0,06	(0,01)
EkspONENT	$\tilde{\gamma}_{m0}$	-1,22	(0,03)	EkspONENT	$\tilde{\gamma}_{k0}$	-2,80	(0,04)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\gamma}_{m1}$	0,01	(0,17)	Innv. AASA uten flykt.	$\tilde{\gamma}_{k1}$	0,39	(0,15)
Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\gamma}_{m2}$	0,24	(0,18)	Innv. AASA med flykt.	$\tilde{\gamma}_{k2}$	-0,35	(0,16)
Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\gamma}_{m3}$	-0,56	(0,13)	Innv. ØE uten flykt.	$\tilde{\gamma}_{k3}$	0,31	(0,17)
Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\gamma}_{m4}$	0,16	(0,37)	Innv. ØE med flykt.	$\tilde{\gamma}_{k4}$	-0,28	(0,30)
Innv. VENAO	$\tilde{\gamma}_{m5}$	-0,62	(0,13)	Innv. VENAO	$\tilde{\gamma}_{k5}$	0,28	(0,15)
Norskfødte innv.for.	$\tilde{\gamma}_{m6}$	0,20	(0,37)	Norskfødte innv.for.	$\tilde{\gamma}_{k6}$	-0,42	(0,38)

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn, og norskfødte med innvanderforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.».

Tabell B 3 Estimeringsresultater, mulighetsparametere for menn

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Valgmuligheter:							
Jobb offentlig	μ_{m0}	-1,20	(0,04)	Arbeidstid 35-40 privat	π_{m7}	2,69	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	μ_{m1}	-0,79	(0,11)	Innv. AASA uten flykt.	π_{m8}	-0,60	(0,07)
Innv. AASA med flykt.	μ_{m2}	-0,95	(0,12)	Innv. AASA med flykt.	π_{m9}	-1,20	(0,08)
Innv. ØE uten flykt.	μ_{m3}	-1,66	(0,17)	Innv. ØE uten flykt.	π_{m10}	-0,85	(0,06)
Innv. ØE med flykt.	μ_{m4}	-1,39	(0,19)	Innv. ØE med flykt.	π_{m11}	-0,20	(0,13)
Innv. VENAO	μ_{m5}	-0,26	(0,13)	Innv. VENAO	π_{m12}	-0,48	(0,06)
Norskfødte innv.for.	μ_{m6}	0,30	(0,43)	Norskfødte innv.for.	π_{m13}	-0,46	(0,19)
Jobb privat	μ_{m7}	-2,05	(0,04)	Arbeidstid 40+ offentlig	λ_{m0}	2,05	(0,02)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	μ_{m8}	-0,29	(0,09)	Innv. AASA uten flykt.	λ_{m1}	-0,15	(0,11)
Innv. AASA med flykt.	μ_{m9}	-0,39	(0,10)	Innv. AASA med flykt.	λ_{m2}	-0,73	(0,13)
Innv. ØE uten flykt.	μ_{m10}	0,69	(0,12)	Innv. ØE uten flykt.	λ_{m3}	0,21	(0,15)
Innv. ØE med flykt.	μ_{m11}	-0,82	(0,15)	Innv. ØE med flykt.	λ_{m4}	-0,03	(0,22)
Innv. VENAO	μ_{m12}	0,23	(0,12)	Innv. VENAO	λ_{m5}	-0,33	(0,10)
Norskfødte innv.for.	μ_{m13}	1,22	(0,39)	Norskfødte innv.for.	λ_{m6}	0,00	(0,33)
Jobb * Utdanningsgruppe 1	μ_{m14}	0,56	(0,04)	Arbeidstid 40+ privat	λ_{m7}	2,42	(0,02)
Jobb * Utdanningsgruppe 2	μ_{m15}	0,59	(0,06)	<i>Tillegg:</i>			
Jobb * Utdanningsgruppe 3	μ_{m16}	0,41	(0,09)	Innv. AASA uten flykt.	λ_{m8}	-0,78	(0,08)
Jobb delvis ufør	μ_{m17}	0,26	(0,12)	Innv. AASA med flykt.	λ_{m9}	-1,32	(0,10)
Jobb helt ufør	μ_{m18}	-4,33	(0,06)	Innv. ØE uten flykt.	λ_{m10}	-0,74	(0,07)
Arbeidstid 35-40 offentlig	π_{m0}	2,73	(0,02)	Innv. ØE med flykt.	λ_{m11}	-0,28	(0,16)
<i>Tillegg:</i>				Innv. VENAO	λ_{m12}	-0,66	(0,08)
Innv. AASA uten flykt.	π_{m1}	-0,21	(0,10)	Norskfødte innv.for.	λ_{m13}	-0,49	(0,24)
Innv. AASA med flykt.	π_{m2}	-0,82	(0,12)				
Innv. ØE uten flykt.	π_{m3}	-0,53	(0,15)				
Innv. ØE med flykt.	π_{m4}	-0,10	(0,19)				
Innv. VENAO	π_{m5}	-0,44	(0,09)				
Norskfødte innv.for.	π_{m6}	-0,39	(0,30)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn, og norskfødte med innvandrerforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.».

Tabell B 4 Estimeringsresultater, mulighetsparametere for kvinner

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Valgmuligheter:							
Jobb offentlig	μ_{k0}	-1,74	(0,02)	Arbeidstid 35-40 privat	π_{k7}	1,49	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	μ_{k1}	-1,35	(0,06)	Innv. AASA uten flykt.	π_{k8}	-0,40	(0,06)
Innv. AASA med flykt.	μ_{k2}	-1,52	(0,08)	Innv. AASA med flykt.	π_{k9}	-0,38	(0,09)
Innv. ØE uten flykt.	μ_{k3}	-1,46	(0,09)	Innv. ØE uten flykt.	π_{k10}	-0,11	(0,07)
Innv. ØE med flykt.	μ_{k4}	-0,78	(0,12)	Innv. ØE med flykt.	π_{k11}	0,00	(0,12)
Innv. VENAO	μ_{k5}	-0,72	(0,09)	Innv. VENAO	π_{k12}	0,05	(0,07)
Norskfødte innv.for.	μ_{k6}	-0,77	(0,22)	Norskfødte innv.for.	π_{k13}	0,11	(0,17)
Jobb privat	μ_{k7}	-2,46	(0,03)	Arbeidstid 40+ offentlig	λ_{k0}	-0,43	(0,02)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	μ_{k8}	-0,66	(0,06)	Innv. AASA uten flykt.	λ_{k1}	0,34	(0,08)
Innv. AASA med flykt.	μ_{k9}	-1,03	(0,08)	Innv. AASA med flykt.	λ_{k2}	0,48	(0,10)
Innv. ØE uten flykt.	μ_{k10}	-0,45	(0,08)	Innv. ØE uten flykt.	λ_{k3}	0,63	(0,10)
Innv. ØE med flykt.	μ_{k11}	-0,29	(0,12)	Innv. ØE med flykt.	λ_{k4}	0,24	(0,14)
Innv. VENAO	μ_{k12}	-0,33	(0,09)	Innv. VENAO	λ_{k5}	0,30	(0,09)
Norskfødte innv.for.	μ_{k13}	-0,45	(0,23)	Norskfødte innv.for.	λ_{k6}	-0,04	(0,23)
Jobb * Utdanningsgruppe 1	μ_{k14}	0,76	(0,03)	Arbeidstid 40+ privat	λ_{k7}	0,56	(0,02)
Jobb * Utdanningsgruppe 2	μ_{k15}	1,10	(0,03)	<i>Tillegg:</i>			
Jobb * Utdanningsgruppe 3	μ_{k16}	0,75	(0,06)	Innv. AASA uten flykt.	λ_{k8}	-0,49	(0,08)
Jobb delvis ufør	μ_{k17}	0,61	(0,06)	Innv. AASA med flykt.	λ_{k9}	-0,44	(0,11)
Jobb helt ufør	μ_{k18}	-3,50	(0,05)	Innv. ØE uten flykt.	λ_{k10}	-0,18	(0,09)
Arbeidstid 35-40 offentlig	π_{k0}	1,14	(0,01)	Innv. ØE med flykt.	λ_{k11}	-0,54	(0,15)
<i>Tillegg:</i>				Innv. VENAO	λ_{k12}	-0,06	(0,09)
Innv. AASA uten flykt.	π_{k1}	0,03	(0,06)	Norskfødte innv.for.	λ_{k13}	-0,24	(0,22)
Innv. AASA med flykt.	π_{k2}	0,19	(0,08)				
Innv. ØE uten flykt.	π_{k3}	0,08	(0,07)				
Innv. ØE med flykt.	π_{k4}	0,41	(0,10)				
Innv. VENAO	π_{k5}	0,07	(0,06)				
Norskfødte innv.for.	π_{k6}	-0,10	(0,17)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, og «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn. Gruppen norskfødte med innvandrerforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.». Utdanningsgruppe 1 angir fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 angir lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående), og utdanningsgruppe 3 angir høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Obligatorisk grunnskole brukes som referansegruppe.

Tabell B 5 Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for menn i offentlig sektor

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Standardavvik	σ_{m0}	0,44	(0,00)	Utdanningsgruppe 3	θ_{m21}	0,82	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Utdanningsgruppe 1	σ_{m1}	-0,01	(0,00)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m22}	0,01	(0,03)
Utdanningsgruppe 2	σ_{m2}	-0,12	(0,00)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m23}	0,01	(0,05)
Utdanningsgruppe 3	σ_{m3}	-0,10	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m24}	-0,08	(0,06)
Konstantledd	θ_{m0}	3,39	(0,03)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m25}	-0,15	(0,08)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m1}	0,09	(0,19)	Innv. VENAO	θ_{m26}	0,04	(0,03)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m2}	0,23	(0,25)	Norskfødte innv.for.	θ_{m27}	-0,10	(0,11)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m3}	0,45	(0,28)	Alder/100	θ_{m28}	5,47	(0,14)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m4}	0,54	(0,39)	<i>Tillegg:</i>			
Innv. VENAO	θ_{m5}	-0,26	(0,16)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m29}	-0,53	(0,92)
Norskfødte innv.for.	θ_{m6}	-0,86	(0,54)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m30}	-1,16	(1,24)
Utdanningsgruppe 1	θ_{m7}	0,14	(0,01)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m31}	-1,26	(1,36)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m8}	-0,01	(0,03)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m32}	-1,78	(1,84)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m9}	0,05	(0,04)	Innv. VENAO	θ_{m33}	0,70	(0,75)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m10}	-0,24	(0,06)	Norskfødte innv.for.	θ_{m34}	6,28	(2,83)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m11}	-0,09	(0,05)	(Alder/100) ²	θ_{m35}	-5,18	(0,16)
Innv. VENAO	θ_{m12}	-0,03	(0,03)	<i>Tillegg:</i>			
Norskfødte innv.for.	θ_{m13}	-0,06	(0,08)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m36}	0,51	(1,07)
Utdanningsgruppe 2	θ_{m14}	0,60	(0,01)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m37}	1,47	(1,52)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m15}	-0,10	(0,03)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m38}	1,13	(1,63)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m16}	-0,15	(0,04)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m39}	1,83	(2,14)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m17}	-0,25	(0,06)	Innv. VENAO	θ_{m40}	-0,67	(0,85)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m18}	-0,27	(0,06)	Norskfødte innv.for.	θ_{m41}	-8,39	(3,49)
Innv. VENAO	θ_{m19}	-0,01	(0,03)				
Norskfødte innv.for.	θ_{m20}	0,15	(0,10)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, og «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn. Gruppen norskfødte med innvandrerforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.». Utdanningsgruppe 1 angir fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 angir lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående), og utdanningsgruppe 3 angir høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Obligatorisk grunnskole brukes som referansegruppe.

Tabell B 6 Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for menn i privat sektor

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Standardavvik	σ_{m4}	0,31	(0,00)	Utdanningsgruppe 3	θ_{m63}	0,47	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Utdanningsgruppe 1	σ_{m5}	-0,01	(0,00)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m64}	-0,04	(0,02)
Utdanningsgruppe 2	σ_{m6}	0,04	(0,00)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m65}	-0,10	(0,04)
Utdanningsgruppe 3	σ_{m7}	0,00	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m66}	-0,18	(0,02)
Konstantledd	θ_{m42}	4,11	(0,02)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m67}	-0,23	(0,07)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m43}	0,52	(0,12)	Innv. VENAO	θ_{m68}	-0,07	(0,02)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m44}	0,48	(0,15)	Norskfødte innv.for.	θ_{m69}	-0,09	(0,07)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m45}	0,33	(0,11)	Alder/100	θ_{m70}	4,53	(0,08)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m46}	0,92	(0,22)	<i>Tillegg:</i>			
Innv. VENAO	θ_{m47}	-0,02	(0,09)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m71}	-2,92	(0,56)
Norskfødte innv.for.	θ_{m48}	-0,60	(0,27)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m72}	-2,63	(0,77)
Utdanningsgruppe 1	θ_{m49}	0,11	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m73}	-2,06	(0,55)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m50}	-0,06	(0,01)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m74}	-4,39	(1,04)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m51}	0,00	(0,02)	Innv. VENAO	θ_{m75}	-0,38	(0,44)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m52}	-0,08	(0,02)	Norskfødte innv.for.	θ_{m76}	3,08	(1,41)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m53}	-0,09	(0,03)	(Alder/100) ²	θ_{m77}	-4,73	(0,10)
Innv. VENAO	θ_{m54}	-0,03	(0,01)	<i>Tillegg:</i>			
Norskfødte innv.for.	θ_{m55}	0,01	(0,04)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{m78}	3,10	(0,66)
Utdanningsgruppe 2	θ_{m56}	0,19	(0,01)	Innv. AASA med flykt.	θ_{m79}	2,49	(0,98)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{m57}	0,00	(0,02)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{m80}	1,86	(0,66)
Innv. AASA med flykt.	θ_{m58}	-0,13	(0,04)	Innv. ØE med flykt.	θ_{m81}	4,65	(1,23)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{m59}	-0,19	(0,02)	Innv. VENAO	θ_{m82}	0,64	(0,51)
Innv. ØE med flykt.	θ_{m60}	-0,13	(0,04)	Norskfødte innv.for.	θ_{m83}	-3,41	(1,74)
Innv. VENAO	θ_{m61}	-0,03	(0,02)				
Norskfødte innv.for.	θ_{m62}	0,01	(0,06)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, og «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn. Gruppen norskfødte med innvanderforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.». Utdanningsgruppe 1 angir fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 angir lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående), og utdanningsgruppe 3 angir høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Obligatorisk grunnskole brukes som referansegruppe.

Tabell B 7 Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for kvinner i offentlig sektor

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Standardavvik	σ_{k0}	0,22	(0,00)	Utdanningsgruppe 3	θ_{k21}	0,43	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Utdanningsgruppe 1	σ_{k1}	-0,02	(0,00)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k22}	-0,12	(0,02)
Utdanningsgruppe 2	σ_{k2}	-0,04	(0,00)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k23}	-0,01	(0,04)
Utdanningsgruppe 3	σ_{k3}	0,08	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k24}	-0,21	(0,02)
Konstantledd	θ_{k0}	4,36	(0,01)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k25}	0,00	(0,05)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k1}	0,01	(0,08)	Innv. VENAO	θ_{k26}	-0,11	(0,02)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k2}	0,54	(0,12)	Norskfødte innv.for.	θ_{k27}	-0,06	(0,07)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k3}	-0,45	(0,11)	Alder/100	θ_{k28}	2,82	(0,07)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k4}	0,64	(0,16)	<i>Tillegg:</i>			
Innv. VENAO	θ_{k5}	-0,42	(0,09)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k29}	-0,35	(0,38)
Norskfødte innv.for.	θ_{k6}	0,01	(0,22)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k30}	-2,35	(0,63)
Utdanningsgruppe 1	θ_{k7}	0,10	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k31}	2,29	(0,51)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k8}	0,03	(0,01)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k32}	-2,38	(0,78)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k9}	0,01	(0,01)	Innv. VENAO	θ_{k33}	1,95	(0,39)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k10}	-0,10	(0,02)	Norskfødte innv.for.	θ_{k34}	0,50	(1,15)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k11}	-0,06	(0,02)	(Alder/100) ²	θ_{k35}	-2,63	(0,07)
Innv. VENAO	θ_{k12}	-0,07	(0,02)	<i>Tillegg:</i>			
Norskfødte innv.for.	θ_{k13}	-0,09	(0,04)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k36}	0,49	(0,45)
Utdanningsgruppe 2	θ_{k14}	0,31	(0,00)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k37}	2,54	(0,78)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k15}	-0,02	(0,01)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k38}	-2,47	(0,61)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k16}	-0,09	(0,02)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k39}	2,31	(0,92)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k17}	-0,11	(0,02)	Innv. VENAO	θ_{k40}	-1,96	(0,44)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k18}	-0,16	(0,02)	Norskfødte innv.for.	θ_{k41}	-0,86	(1,44)
Innv. VENAO	θ_{k19}	-0,07	(0,02)				
Norskfødte innv.for.	θ_{k20}	-0,07	(0,04)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, og «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn. Gruppen norskfødte med innvanderforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.». Utdanningsgruppe 1 angir fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 angir lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående), og utdanningsgruppe 3 angir høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Obligatorisk grunnskole brukes som referansegruppe.

Tabell B 8 Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for kvinner i privat sektor

Variabel	Param.	Estimat	(s.a)	Variabel	Param.	Estimat	(s.a)
Standardavvik	σ_{k4}	0,25	(0,00)	Utdanningsgruppe 3	θ_{k63}	0,36	(0,01)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Utdanningsgruppe 1	σ_{k5}	0,01	(0,00)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k64}	-0,08	(0,02)
Utdanningsgruppe 2	σ_{k6}	0,08	(0,00)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k65}	-0,12	(0,06)
Utdanningsgruppe 3	σ_{k7}	0,07	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k66}	-0,27	(0,02)
Konstantledd	θ_{k42}	4,19	(0,02)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k67}	-0,08	(0,07)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k43}	0,41	(0,10)	Innv. VENAO	θ_{k68}	-0,11	(0,02)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k44}	0,87	(0,16)	Norskfødte innv.for.	θ_{k69}	-0,03	(0,07)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k45}	0,41	(0,12)	Alder/100	θ_{k70}	4,27	(0,09)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k46}	0,70	(0,20)	<i>Tillegg:</i>			
Innv. VENAO	θ_{k47}	-0,13	(0,10)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k71}	-2,48	(0,51)
Norskfødte innv.for.	θ_{k48}	-0,38	(0,27)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k72}	-4,45	(0,85)
Utdanningsgruppe 1	θ_{k49}	0,05	(0,00)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k73}	-2,00	(0,61)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k50}	-0,03	(0,01)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k74}	-3,26	(1,01)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k51}	-0,04	(0,02)	Innv. VENAO	θ_{k75}	0,58	(0,46)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k52}	-0,13	(0,02)	Norskfødte innv.for.	θ_{k76}	2,11	(1,49)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k53}	-0,09	(0,03)	(Alder/100) ²	θ_{k77}	-4,70	(0,10)
Innv. VENAO	θ_{k54}	-0,02	(0,02)	<i>Tillegg:</i>			
Norskfødte innv.for.	θ_{k55}	0,00	(0,04)	Innv. AASA uten flykt.	θ_{k78}	2,79	(0,63)
Utdanningsgruppe 2	θ_{k56}	0,04	(0,01)	Innv. AASA med flykt.	θ_{k79}	4,94	(1,08)
<i>Tillegg:</i>				<i>Tillegg:</i>			
Innv. AASA uten flykt.	θ_{k57}	-0,05	(0,02)	Innv. ØE uten flykt.	θ_{k80}	1,96	(0,75)
Innv. AASA med flykt.	θ_{k58}	-0,06	(0,04)	Innv. ØE med flykt.	θ_{k81}	3,38	(1,22)
Innv. ØE uten flykt.	θ_{k59}	-0,13	(0,02)	Innv. VENAO	θ_{k82}	-0,71	(0,55)
Innv. ØE med flykt.	θ_{k60}	-0,05	(0,04)	Norskfødte innv.for.	θ_{k83}	-2,42	(1,90)
Innv. VENAO	θ_{k61}	0,01	(0,02)				
Norskfødte innv.for.	θ_{k62}	0,02	(0,05)				

Forkortelser: «AASA» angir Asia, Afrika, og Sør-Amerika, «ØE» angir Øst-Europa, «VENAO» angir Vest-Europa, Nord-Amerika, og Oseania, «uten flykt.» angir uten flyktningbakgrunn, og «med flykt.» angir med flyktningbakgrunn. Gruppen norskfødte med innvanderforeldre forkortes til «Norskfødte innv.for.». Utdanningsgruppe 1 angir fullført videregående utdanning, utdanningsgruppe 2 angir lavere grads høyere utdanning (fullført 3 år etter videregående), og utdanningsgruppe 3 angir høyere grads høyere utdanning (fullført mer enn 5 år etter videregående). Obligatorisk grunnskole brukes som referansegruppe.

Figurregister

Figur 4.1	Skattefradrag for lønnsinntekt etter amerikansk (EITC) og svensk modell (JSA).....	26
Figur 4.2	Skattesatser for lønnsinntekt med og uten skattefradrag.....	26

Tabellregister

Tabell 2.1	Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika uten flyktningbakgrunn.....	16
Tabell 2.2	Deskriptiv statistikk, flyktninger fra Asia, Afrika, og Sør-Amerika med flyktningbakgrunn.....	16
Tabell 2.3	Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Øst-Europa.....	17
Tabell 2.4	Deskriptiv statistikk, innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika og Oseania.....	17
Tabell 2.5	Deskriptiv statistikk, norskfødte med innvandrerforeldre.....	18
Tabell 2.6	Deskriptiv statistikk, befolkningen for øvrig.....	18
Tabell 2.7	Andel mottakere av uføretrygd og dagpenger etter sivilstand og innvandregruppe.....	20
Tabell 3.1	Arbeidstilbudselastisiteter etter inntektsdesil.....	23
Tabell 3.2	Arbeidstilbudselastisiteter etter innvandrerbakgrunn.....	24
Tabell 4.1	Effekter av EITC-skattefradrag etter inntektsdesil.....	27
Tabell 4.2	Effekter av EITC-skattefradrag etter innvandrerbakgrunn.....	28
Tabell 4.3	Effekter av JSA-skattefradrag etter inntektsdesil.....	29
Tabell 4.4	Effekter av JSA-skattefradrag etter innvandrerbakgrunn.....	30
Tabell 4.5	Budsjettvirkningene av EITC-skattefradrag, hele befolkningen.....	31
Tabell 4.6	Budsjettvirkningene av JSA-skattefradrag, hele befolkningen.....	31
Tabell 4.7	Fordelingsvirkningene av skattefradrag for arbeidsinntekter, hele befolkningen.....	31
Tabell A 1	Utvalgskriterier og antall observasjoner brukt i analysen.....	37
Tabell B 1	Estimeringsresultater, preferanseparametere for par.....	42
Tabell B 2	Estimeringsresultater, preferanseparametere for enslige kvinner og enslige menn.....	43
Tabell B 3	Estimeringsresultater, mulighetsparametere for menn.....	44
Tabell B 4	Estimeringsresultater, mulighetsparametere for kvinner.....	45
Tabell B 5	Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for menn i offentlig sektor.....	46
Tabell B 6	Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for menn i privat sektor.....	47
Tabell B 7	Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for kvinner i offentlig sektor.....	48
Tabell B 8	Estimeringsresultater, lønnsrelasjonen for kvinner i privat sektor.....	49

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9444-0 (trykt)
ISBN 978-82-537-9445-7 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN 978-82-537-9444-0

9 788253 794440

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway